

Dnes v čísle:

Transplantace genů
Z galerie olomoucké
univerzity (XI)
AS FF UP doporučuje ...
Španělské (jezuitské) základy
olomoucké univerzity

Žurnál

15**Ročník 10 • Vychází 9. února 2001**

Výzva: pomoc postiženým zemětřesením v Salvadoru

Prostřednictvím EAIE (Evropská asociace pracovníků zahraničních styků univerzit) se na všechny své kolegy z kanceláří zahraničních styků obrací jménem Salvadorské univerzity Dr. Eduardo A. Espinoza (Secretaría de relaciones internacionales, Universidad de El Salvador, fax: +503 2254208, e-mail: espinoza@telesal.net, web: www.ues.edu.sv) s prosbou o porozumění, solidaritu a pomoc v těžké situaci, ve které se po nedávném silném zemětřesení nachází jejich země.

Situace v Salvadoru je dramatická a překračuje možnosti a kapacity země zabezpečit zdravotní ošetření a léky a také zajistit základní životní potřeby postižených obyvatel (90 % populace).

Studenti a učitelé Salvadorské univerzity se účastní záchranných prací podle svých možností a znalostí. Byl ustaven krizový výbor a Salvadorská univerzita se stala distribučním centrem darů a nabízené pomoci. Pro tyto účely má univerzita zvláštní bankovní účet. Za poskytnuté finanční prostředky budou pořízeny plachty, stany, příkrývky, trvanlivé potraviny, chirurgický materiál a vybavení pro ortopedické ošetření, voda a nápoje, lampy, baterky, mobilní záchody, séra a antibiotika, vybavení první pomoci.

Na Salvadorské univerzitě, která je největší a jediná veřejná vysoká škola v zemi, existuje také komise, která vyhodnocuje vzniklé škody. V tuto chvíli se však soustřeďuje na urgentní zajištění nezbytných podmínek pro přežití a snížení následků katastrofy.

Jménem rektorky UP prof. J. Mačákové, CSc., se Kancelář zahraničních styků UP obrací na všechny studenty, učitele, vědecké, administrativní a technické pracovníky UP k vyjádření solidarity s postiženým Salvadorem tím, že poskytnou osobní finanční dar prostřednictvím kateder a pracovišť. Vybranou finanční částku předá každá katedra nebo pracoviště své pokladně, která ji převede na účet číslo 19-1096330227/0100, v. s. 91900031.

Peníze se budou shromažďovat do konce února 2001, potom budou převedeny do Salvadoru na účet tamní univerzity, která prostřednictvím pověřených pracovníků zabezpečí nákup a distribuci potřebného materiálu.

Jistě máme všichni ještě v paměti povodňové události v roce 1997, při nichž jsme ocenili sebemenší pomoc, včetně pomoci ze zahraničí.

Formulář s informací o příspěvku, který bude sloužit jako doklad o předaných částkách (je možno jej stáhnout z www.stranek.up) se předá spolu s finanční hotovostí do pokladny.

Celkovou částku zveřejníme na webových stránkách UP.

Kancelář zahraničních styků UP

Indie volá o pomoc

Český Červený kříž vyhlásil sbírku na pomoc postiženým zemětřesením v Indii. Sběrka bude použita v součinnosti s mezinárodními orgány ČK, které organizují pomoc na místě.

Název účtu: FOND HUMANITY ČČK

Peněžní ústav: KB Praha 1

Číslo účtu: 10030-7334-011/0100, VS 111

Děkujeme za jakoukoli finanční částku.

Jménem ČČK

RNDr. M. Jukl, Ph.D.,
ústřední Výkonná rada ČČK v Praze
jukl@risc.upol.cz

Ocenění výtvarných prací studentů UP

V závěru minulého roku se v Praze uskutečnilo zasedání odborných porot složených z významných představitelů českého grafického umění, jejichž úkolem bylo udělit ceny v soutěži **Grafika roku 2000**. Tato

Radek Orel: linoryt z cyklu *inspirovaného holokaustem, 2000, 74 x 63 cm*

soutěž byla občanským sdružením INTER-KONTAKT-GRAFIK ve spolupráci s Hlavním městem Praha vyhlášena již posedmé. Obvykle se jí účastní více než 200 autorů. Ti mohou přihlásit do každé vyhlášené kategorie pouze jeden grafický list. Kromě kategorií rozlišujících formální hlediska grafických děl, jejich velikost, mezioborové vztahy, sběratelské vymezení atp. vyhlašuje pořadatel i kategorii studentskou. Díky jí se soutěže mohou oficiálně zúčastnit studenti uměleckých a umělecko-pedagogických škol z celé republiky. Jedna z cen je potom udělena napříč všemi kategoriemi nejlepšímu dílu provedenému v technice linorytu.

Studenti Katedry výtvarné výchovy Pedagogické fakulty UP se soutěže **Grafika roku** již několikrát v minulosti zúčastnili a často postoupili do úzkého výběru kandidátů na cenu ve studentské kategorii. Letos však poprvé získal posluchač 5. ročníku KVV PdF UP **Radek Orel** ocenění nejvyšší – **Cenu Grafika roku 2000 v kategorii linoryt** (viz foto).

Dokončení na str. 3

Prestížní Cena Ferdinanda Peroutky pro Mgr. Václava Buriana

Laureátem šestého ročníku novinářské Ceny Ferdinanda Peroutky se vedle P. Nováčka (Český rozhlas) a A. Mitrofanova (Právo) stal také olomoucký novinář a polonista Mgr. Václav Burian, odborný asistent Sekce polské filologie Katedry slavistiky FF UP, působící rovněž na Katedře žurnalistiky FF UP. Slavnostní předávání cen proběhlo 6. 2. 2001 v budově Fakulty sociálních věd UK v Praze.

Cena Ferdinanda Peroutky (1895–1978, významného českého novináře, literárního kritika a esejisty,

dramatika a romanopisce, donuceného odejít v roce 1948 do exilu v USA) se uděluje od roku 1996, mezi jejími dosavadními laureáty jsou např. V. Mlynář, J. Ješ, P. Procházková, J. Štětina, I. Hoffman a B. Pečinka.

Redakce Žurnálu UP novému nositeli *Ceny Ferdinanda Peroutky* z řad akademické obce Univerzity Palackého upřímně blahopřeje a současně s potěšením sděluje čtenářům olomouckého univerzitního týdeníku, že Mgr. V. Burian se stal členem jeho redakční rady.

-red-

Nový dietní přípravek pro zdraví a prevenci

Dne 26. 1. 2001 proběhla úspěšná obhajoba projektu *Kombinovaný hepatoprotektivní přípravek na bázi silymarinu a přírodních antioxidantů*. Hlavním řešitelem projektu byl Ústav lékařské chemie a biochemie Lékařské fakulty UP ve spolupráci s Mikrobiologickým ústavem AV ČR v Praze. Konkrétním výstupem tohoto projektu je **patentově chráněný potravní doplněk** obsahující jako aktivní složky extrakt ze semen ostropestřice mariánské (Cardui mariae fructus extractum siccum, 100 mg) a olej ze semen černého rybízu (*Ribes nigrum*, 100 mg), který firma NATURPRODUKT CZ ve spolupráci s firmou FAVEA, Ústavem lékařské chemie a biochemie a Ústavem farmakologie LF UP, Mikrobiologickým ústavem AV ČR a za podpory Ministerstva průmyslu a obchodu České republiky uvádí na náš trh.

Jaké jsou důvody stálého zájmu široké veřejnosti, odborníků z farmaceutického a potravinářského průmyslu a lékařů o rostlinné látky buď ve formě fytopřípravků, nebo potravních doplňků? V první řadě jsou to nové poznatky o úloze těchto rostlinných extraktů v prevenci některých chronických onemocnění, jako jsou **ateroskleróza, cukrovka, osteoporóza a osteoartróza, některá neurologická onemocnění, zhoršená imunita, ale i některá nádorová onemocnění, zejména trávicího traktu**, které se významně podílejí na morbiditě a mortalitě v průmyslově

Dokončení na str. 2

Univerzita Palackého v Olomouci
Vás zve na

REPREZENTAČNÍ PLES UP,

který se bude konat v sobotu **17. února 2001**

v prostorách Slovanského domu.

Začátek **19,30 hodin**

Konferuje Jaroslav Krejčí, herec Moravského divadla Olomouc

K tanci a poslechu hraje Formace Milana Ludvíka (hudba pro všechny věkové kategorie) a Cimbálová muzika Slanina s primášem Michalem Stupkou (studenti z Katedry muzikologie FF UP)

Program:

Slavnostní zahájení
TS Mladáta Plus Olomouc
Taneční soubor Vonica Zlín
Tombola

V přízemí Slovanského domu bude k dispozici do 1.00 Mexická restaurace, přímo v prostorách místa konání plesu jsou tři bary.

Vstupné: 200 Kč včetně místenky, studentské vstupné: 100 Kč včetně místenky.

Vstupenky jsou v prodeji **od 5. 2. 2001 v kanceláři Konferenčního servisu UP**, Křížkovského 8, tel. 563 1054, a na všech fakultách Univerzity Palackého v Olomouci.

ZPRÁVY, INFORMACE, OZNÁMENÍ

Děkan Lékařské fakulty UP
vypisuje výběrové řízení na místo

odborného asistenta II. stomatologické kliniky LF UP.

Požadavky: atestace stomatologie I. stupně, předpoklady pro práci v ortodontii, znalost dentální technologie.

Příhlášky doložené osobním dotazníkem, životopisem, fotokopii dokladů o kvalifikaci, přehledem vědecké a publikační činnosti zašlete na Děkanát LF UP, Tř. Svobody 8, 771 26 Olomouc.

-lfup-

Fischerovská přednáška 2001

Přednáška k počtě J. L. Fischera se uskutečňuje jednou ročně jako projev ocenění významu osobnosti prvního rektora obnovené olomoucké univerzity. Koná se zpravidla v listopadu. K jejímu přednesení vybere k tomuto účelu rektorem UP jmenovaná výběrová komise významnou českou či zahraniční osobnost z kterékoliv vědní oblasti.

Kterýkoliv člen akademické obce může podat svůj návrh na kandidáta přednášky. Součástí tohoto návrhu musí být stručné zdůvodnění. **Návrhy budou zasílány prorektorovi pro vědeckobadatelskou činnost do 15. 5. 2001.**

Členem výběrové komise je prorektor pro vědeckobadatelskou činnost a zástupce každé fakulty. Výběrová komise tajným hlasováním zvolí tři kandidáty; na první místo zařadí toho, který obdržel nejvíce hlasů. Kandidát, který byl navržen výběrovou komisí (obdržel nejvíce hlasů) je oznámen Vědecké radě UP. Ta vyjádří svůj souhlas s navrženým kandidátem hlasováním.

-pww-

Jeň několik řádků

Systemizace – ale jaká?

Od prorektora UP doc. R. Horáka jsem se dozvěděl, že na UP se připravuje pracovní řád a že s ním souvisí systemizace pracovních míst. Pro tuto chvíli odhlédneme od míst neakademických, tedy administrativních, technických či správních, kde podle tabulek, do nichž jsem měl příležitost nahlédnout, panuje stav podivuhodně nesrozumitelný. Zůstaňme u míst pedagogických. Podle čeho, na základě jakých kritérií bude určen počet a kvalifikační požadavky? Zákonem vysokým školám ukládá povinnost vyučovat a vědecky bádát. Znamená to, že každý vysokoškolský pedagog, každá naše fakulta, každé pracoviště musí tyto dvě činnosti vykonávat? Jednoduchým číselným kritériem pedagogické činnosti je počet odučených hodin a počet studentů. Co bude kritériem kvality této činnosti? Je přeče rozdíl mezi pedagogem, který má vždy plnou posluchárnu studentů, a pedagogem, na jehož přednášky se nechodí, protože jsou k nevydržení. Číselným kritériem vědecké práce jsou počty publikací, příp. autorských osvědčení (patentů). Co bude kritériem kvality vědeckých výsledků? Je přeče rozdíl mezi publikací v AUPO či v regionálním tisku a publikací v zahraničním periodiku s IF 10. Jak se obě funkce – pedagogická a vědeckobadatelská – promítanou do projektu systemizace pracovních míst na UP?

Musíme počkat, než s čím přijde pan prorektor na Akademický senát UP. Třeba využije nabídky Žurnálu a seznámí akademickou obec předem s hlavními myšlenkami pracovního řádu a systemizace – z preventivních důvodů, aby nenastala situace podobná té dnešní s evidencí pracovní doby. Ta příšla podle mého názoru jako blesk z čistého nebe zcela zbytečně: zanedbáním předběžné informovanosti těch, kterých se týká.

M. Hejtmánek

• UDÁLOSTI • UDÁLOSTI • UDÁLOSTI •

Moravskoslezské paleozoikum 2001

Dne 1. 2. 2001 se uskutečnil na Přírodovědecké fakultě UP celostátní seminář *Moravskoslezské paleozoikum 2001*, jehož cílem byla prezentace výsledků vědeckovýzkumné činnosti všech zainteresovaných pracovišť České republiky orientovaných na studium geologie paleozoika moravskoslezské oblasti Českého masivu. Na semináři bylo předneseno celkem 21 příspěvků, ve kterých byly hodnoceny výsledky badatelské činnosti v roce 2000. Zvláště potěšitelná byla aktivní účast studentů doktorandských studijních programů a diplomantů. Jednání se účastnilo 40 odborníků převážně z přírodovědeckých fakult z Brna, Prahy, Olomouce, VŠB-TU v Ostravě, Českého geologického ústavu v Praze, pracovišť v Brně a Jeseníku a Geologického ústavu Akademie věd v Praze a muzejních ústavů. Abstrakta všech příspěvků jsou uve-

řejněna ve sborníku, který k této příležitosti připravila Katedra geologie PřF UP v Olomouci.

-zaj-, foto -tj-

Rektorka UP členkou předsednictva ČR

Ve dnech 25. – 26. 1. se v Českých Budějovicích sešla na svém 53. zasedání Česká konference rektorů (ČKR). Svým předsedou zvolila rektora UK I. Wilhelma, kancléřem rektora VFU V. Suchého a členy předsednictva rektora AVU J. Kotalíka, rektora VŠCHT J. Koubka, rektorku UP J. Mačákovou a rektora ČVUT J. Witzanyho.

V průběhu jednání přijala ČKR stanovisko ke koncepci rozvoje vysokých škol a konstatovala, že české vysoké školy a univerzity započaly proces zásadních strukturálních změn, a to v návaznosti na společenské změny, vytváření evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání a rostoucí mobility studentů, přičemž finanční prostředky, které prostředně ovlivňují kvalitu vzdělávání nepokrývají podle ČKR rostoucí finanční náročnost studijních programů; současně ČKR upozorňuje na potřebu přehodnotit rozdělování těchto prostředků podle finanční náročnosti jednotlivých studijních programů.

ČKR ve svém usnesení důrazně upozornila na to, aby „v souladu s prioritami programového prohlášení vlády byly upřednostněny výdaje státu na vysokoškolské vzdělávání např. před sanací bank a nákupem stíhacích letadel“.

-red-

Prezentace výzkumného centra

Centrum pro práci s patristickými a středověkými texty – jedno ze dvou výzkumných center UP, která byla zařazena mezi projekty financované MŠMT v rámci programu Výzkumná centra – uspořádalo ve dnech 7. – 9. 2. sympozium zaměřené na prezentaci své dosavadní badatelské činnosti. Slavnostní zahájení proběhlo v aule Centra Aletti a pokračovalo v dalších dnech formou pracovních bloků v rotundě CMTF UP.

-red-

Redakční rada posílena

Ve středu 1. 2. 2001 se sešla redakční rada Žurnálu UP, jejíž setkání se tentokrát uskutečnilo na půdě Ústavu soudního lékařství a medicínského práva LF UP. Své pracoviště představil členům RR jeho přednost doc. S. Loyka, který přítomné ve stručnosti seznámil s pracovní náplní ústavu, s jeho výzkumnou a vědeckou prací. Nechyběla ani prohlídka laboratoří.

Poradní setkání vedl předseda redakční rady prof. M. Hejtmánek. S podnětnými připomínkami vystoupil nový člen rady Mgr. V. Burian z Katedry slavistiky FF UP, který navrhl možnost spolupráce Žurnálu UP se studenty zejména Katedry žurnalistiky FF UP. Není třeba zdůrazňovat, že redakce by iniciativu studentstva v tomto směru jen uvítala. Dosavadní podíl studentů na obsahu Žurnálu UP byl spíše skromný. Do budoucna tedy zůstává otázkou, zda studentí tito možnost využijí a podělí se se členy akademické obce a s ostatními studenty o své názory a kritické postřehy.

Kéž by tomu tak bylo!

-ano-

Nový dietní přípravek pro zdraví ...

Dokončení ze str. 1

vyspělých zemích. Ovlivnění hladiny plazmového cholesterolu a regulace glykémie jsou dnes již klasickými příklady pozitivních vlivů některých rostlinných látek a extraktů.

V procesu vývoje nového potravního (dietního) doplňku se standardizovaným obsahem rostlinných látek (extraktu) je hlavním cílem vypracování důkladné farmakologické dokumentace. Ta musí obsahovat 1. hodnověrné ethnofarmakologické reference o použití rostlin/extraktu, 2. znalosti o chemickém složení extraktu, 3. ověřené metody stanovení aktivních látek v extraktu, 4. farmakologický profil extraktu, 5. znalosti o možných nežádoucích účincích a 6. výsledky z kontrolovaných klinických/longitudinálních epidemiologických studií. Na základě těchto poznatků je navrženo vhodné složení rostlinného přípravku. Pokud jsou deklarované příznivé fyziologické účinky na lidský organismus, pak takto charakterizovaná forma rostlinného přípravku může být zařazena jako potravní doplněk (nutraceutikum, fytoceutikum) pro použití v denní dietě.

Potravní doplňky doposud uváděné na trh se vyznačují pozitivními účinky na metabolismus lipidů, přičemž výrazně neovlivňují tvorbu aktivních forem kyslíku, tzv. volných kyslíkových radikálů, některé naopak mohou zvyšovat možnost lipoperoxidačního poškození buněčných membrán a lipoproteinů. Naproti tomu nízkomolekulární antioxidanty nemají vliv na celkový cholesterol či zastoupení lipoproteinů o různé hustotě cirkulujících v krevním oběhu. Nevýhodou mnoha na trhu dostupných přípravků je, že žádný z nich není kombinací rostlinných látek, které se vhodně doplňují v obou účincích. Potravní doplněk navržený k patentové ochraně svým složením odstraňuje výše uvedené nevýhody a svým kombinovaným účinkem je novinkou na českém trhu. Pozitivně ovlivňuje metabolismus plazmových lipidů a antioxidační kapacitu krve. Jeho příznivý vliv, experimentálně prokázáný, se projevuje ve snížení celkového cholesterolu v krvi, ve zvýšení koncentrace lipoproteinů o vysoké hustotě, zvýšení totální antioxidační kapacity krve a snížením rizika tvorby toxických produktů lipoperoxidačního poškození buněčných membrán. Je vhodný pro všechny věkové a rizikové skupiny populace a nemá nežádoucí účinky. Autor patentu je přípravek doporučován k prevenci před rizikovými faktory aterosklerózy, k ochraně jater před účinkem toxických látek a v období rekonvalescence po léčbě jaterních a kardiovaskulárních onemocnění.

Kromě patentové přihlášky č. 2000–404 *Potravní doplněk s účinkem na plazmové lipidy a antioxidační kapacitu krve* bylo v průběhu projektu publikováno 14 původních vědeckých prací a obhájeny dvě doktorské práce související s problematikou projektu. Úspěšné ukončení projektu je tak dalším (nikoliv však nobelovským) příspěvkem pracovišť Univerzity Palackého k výzkumným a vývojovým programům České republiky.

Mgr. M. Modrianský,
LF UP

• UDÁLOSTI • UDÁLOSTI • UDÁLOSTI •

VIII. Tománkovy dny bronchologů

Již poosmé se sešli čeští bronchologové k účasti na odborné akci, která se hlásí k odkazu zakladatele české bronchologie prim. MUDr. Antonína Tománka, CSc.

Koordinátory akce byli prof. V. Kolek, CSc. (FN Olomouc) a doc. M. Marel, CSc. (Praha-Motol). Příjemný areál lázni Karlova Studánka (místo setkání) přispěl k dobré atmosféře při diskusích ke všem zařazeným tématům po celou dobu sjezdu od 27. do 30. 1. 2001. Po přivítání ředitelem lázni MUDr. J. Vrabcem byla zahájena sekce hodnotící historii i současnou situaci v naší bronchologii po stránce organizace, náplně i perspektiv.

Prim. Hlobil (Luhačovice) zpracoval výčet nejznámějších českých odborníků, kteří přispěli k rozvoji této disciplíny (Tománek, Hladký, Petříková, Fišer, Uchytíl, Prokop, Šimeček a další). Zdůraznil, že tito lékaři patřili mezi pneumology i otorinolaryngology, kteří měli společné zájmy a ambice. Jejich prací byla diagnostická i léčebná endoskopie dolních dýchacích cest pomocí bronchoskopu. Dnes se sice náplně obou oborů velmi diferencovaly, ale bronchoskopování zůstalo v určitém omezeném smyslu společné. Zatímco v otorinolaryngologii je bronchoskopie především prostředkem k odstraňování cizích těles, v plicním lékařství jde o jednu ze základních subspecializací oboru, komplexně řešící problematiku dolních dýchacích cest, ale i plic. Prof. Kolek (Olomouc) prezentoval současná celostátní data, kdy bronchoskopuje asi 70 pneumologických pracovišť a počty výkonů se pohybují kolem 27 000 ročně. Po stránce diagnostické bronchoskopie je celoplošně pokrytí státu prakticky bezproblémové. Zatím se stále rozrůstá terapeutická (intervenční) bronchologie, která však značně závisí na přístrojovém vybavení, personální erudici i zázemí jiných pracovišť, jako je hrudní chirurgie, anestezie a resuscitace. Podrobněji o této otázce hovořil prim. Bartoň (Jevíčko), který zmapoval celostátní aktivity na poli používání laserů, afterloadingu, kryoterapie, elektrokauterizace a stentování. Současné možnosti endoskopie horních dýchacích cest prezentoval doc. Vokurka (Hradec Králové).

Nejaktuálnější novinky endobronchiální diagnostiky prezentoval Votruba (Praha), když uváděl počáteční zkušenosti s endobronchiálním ultrazvukem a fluorescenční bronchoskopií. Ultratenký bronchoskop a jeho využití v pediatrii prezentoval Pohunek (Praha). Zajímavé kasuistiky uvedly Povýšilová (Praha): endobronchiální tbc, Sedláková (Olomouc): papilomatóza hrtanu, Nehněvajsová (Jevíčko): osteochondroplastická tracheopatie, Jirmanová (Praha): nádorový amyloid, Břejchová (Praha) a Vlachová (Praha): méně

obvyklé nádory. Endobronchiální diagnostikou se zabývala i Kolaříková (Praha), která prezentovala význam bronchoskopických kontrol u nemocných po léčbě pro bronchogenní karcinom.

Sekce terapeutické bronchologie přinesla pohled na dění v zahraničí (doc. Marel – Praha) a dále se zabývala aplikací tracheobronchiálních stentů (prof. Kolek – Olomouc, Petřík – Praha, doc. Salajka – Brno, Marel – Praha, Halíková – Praha). Ukázalo se, že se tato metoda stala na některých pracovištích rutinním postupem při léčbě stenozujících procesů ve velkých dýchacích cestách. Vyskytují se také komplikace, které je třeba rychle řešit a individuálně postupovat v jejich předcházení. Největší zkušenosti s touto metodou má olomoucké pracoviště. Další část přednášek (Hrazdírová – Brno, Spásová – Hradec Králové) se zabývala používáním endobronchiální brachyterapie (afterloadingu) při léčbě maligních procesů. Komplexní léčbou endobronchiálních karcinoidů se zabýval Brůha (Plzeň), léčbami benigních stenóz průdušnice pak Hobzová (Olomouc).

Sekce bronchoalveolární laváže (BAL) ukázala značný rozvoj této diagnostické a výzkumné metody. Její možnosti především v diagnostice intersticiálních plicních procesů potvrdily přednášky Pekárka (Praha) a doc. Zatloukala (Praha). Doc. Skříčková (Brno) prezentovala výsledky diagnostiky plicních infekcí pomocí BAL, především P. carinii i jiných oportunních infekcí. Doc. Petřek (Olomouc) prezentoval společné výstupy spolupráce s belgickými kolegy při sledování pneumoproteinů u expozice azbestu.

Během sjezdu se konaly také prezentace nových výrobků firm *Olympus*, *Pentax*, *Storz* a *Alinex* jakož i pracovní schůze *Bronchologické komise ČPFS*. VIII. Tománkovy dny tak splnily svůj vytčený cíl upozornit na směry rozvoje stále perspektivní disciplíny – bronchologie.

*Prof. V. Kolek, CSc.,
přednosta Kliniky plicních nemocí a tbc
FN a LF Olomouc*

V úterý 6. 2. 2001 v podvečerních hodinách se v prostorách rektorátu UP uskutečnilo setkání kanadistů z České a Slovenské republiky, které spolu s Kanadským velvyslanectvím uspořádala Katedra romanistiky UP. Konference se zúčastnilo zhruba 30 odborníků na kanadská studia. Na půdě UP přítomně přivítala prorektorka doc. L. Hornová, poté se slova ujal rada pro politické, ekonomické a kulturní záležitosti Kanadského velvyslanectví v Praze Alain Latulippe (na snímku). Ten v závěru jednání předal ředitelce knihovny UP D. Lošťákové knižní dar frankofonní kanadské literatury.

Na konferenci vystoupili Don Sparling, předseda Středoevropské sítě asociací kanadských studií, který také vyučuje na Masarykově univerzitě v Brně, a Maria Huttová z Univerzity Komenského v Bratislavě. Na obou vysokých školách existují oddělení kanadských studií, která působí při katedře anglistiky a amerikanistiky či romanistiky. Bohužel ČR i SR mají v této oblasti dosud málo odborníků. Na naší univerzitě takové oddělení zatím není, informace o Kanadě mohou studenti získat pouze v rámci studia jazyků.

-ano-, foto -tj-

**ZPRÁVY, INFORMACE,
OZNÁMENÍ****10. výročí vzniku FTK UP**

Fakulta tělesné kultury UP v Olomouci si dovoluje oznámit konání oslav 10. výročí vzniku fakulty. K tomuto výročí se dne 12. 2. 2001 sejde na slavnostním zasedání Vědecké rady FTK UP; tentýž den se v prostorách Sportovní haly UP uskuteční společenský večer, na jehož přípravě se podílely jednotlivé katedry fakulty.

-red-

Cena Františka Palackého

Cena Františka Palackého je oceněním vynikajících výsledků tvůrčí činnosti na poli vědy nebo kultury, které přispívají k prestiži České republiky a Univerzity Palackého v Olomouci.

Cenu uděluje jménem Univerzity Palackého její rektor.

Cena se uděluje zpravidla jednou za dva roky a její udělení je spojeno s finanční odměnou 50 000 Kč. Na tuto odměnu přispívá Obecní úřad v Hodslavicích a Městský úřad v Neratovicích podle smlouvy uzavřené s Univerzitou Palackého v Olomouci.

Návrh na udělení Ceny Františka Palackého může předložit každý člen akademické obce UP, a to Vědecké radě té fakulty, na které je zaměřen. Návrh se předkládá prostřednictvím děkanátu fakulty.

Pro udělení Ceny Františka Palackého v roce 2002 je možno předkládat návrhy do 15. 5. 2001.

-pVV-

**HABILITACE
A PROFESURY****Filozofická fakulta UP**

Dne 7. 2. 2001 proběhlo před Vědeckou radou FF UP řízení ke jmenování profesorem doc. PhDr. Heleny Fídrové, CSc., docentky na Katedře slavistiky FF UP, v oboru ruský jazyk. Členy hodnotící komise byli prof. J. Anderš, DrSc. (předseda), prof. P. Adamec, DrSc. (FF UK Praha), prof. M. Komárek, DrSc. (FF UP), prof. Z. Trösterová, CSc. (PdF UJEP Ústí nad Labem) a prof. S. Žaža, CSc. (FF MU Brno).

Ve stejný den se uskutečnilo rovněž habilitační řízení PhDr. Pavla Štěpánka, Ph.D., odb. asistenta na Katedře teorie a dějin výtvarných umění FF UP, v oboru dějiny výtvarných umění. Habilitační práce nesla název *Průsečíky venezuelské a české kultury v průběhu dějin. Historicko-umělecké vztahy mezi Venezuelou a Českou republikou (Československem). Výtvarné umění, literatura, hudba 17. – 20. století*. Členy habilitační komise byli prof. M. Tognier (předseda), prof. J. Černý, CSc. (FF UP), prof. J. Kroupa, CSc. (FF MU Brno), prof. J. Opatrný, CSc. (FF UK Praha) a doc. P. Zatloukal, CSc. (Muzeum Olomouc, VUT Brno).

Lékařská fakulta UP

Ve čtvrtek 15. 2. 2001 v 10 hod. se na zasedání Vědecké rady LF UP v posluchárně Neurologické kliniky uskutečnilo habilitační řízení MUDr. Milana Kováře, Ph.D., odborného asistenta Ústavu mikrobiologie LF UP Olomouc, v oboru lékařská mikrobiologie. Habilitant předložil habilitační práci s názvem *Rezistence bakterií k antimikrobiálním preparátům – současný problém ve zdravotnictví*. Habilitační přednáška bude na téma *Hlavní problémy v bakteriální rezistenci k antibiotikům a možnosti jejich řešení*.

Téhož dne v 11 hod. proběhne řízení ke jmenování profesorem doc. MUDr. Dušana Dobrotky, CSc., vedoucího Ústavu lékařské biochemie JLF UK Martin, v oboru lékařská chemie a biochemie. Kandidát vystoupí s přednáškou na téma *Súčasně trendy vo výučbe biochemie a biochemckom výskume na lékařských fakultách*.

-red-

Ocenění výtvarných prací studentů UP

Dokončení ze str. 1

Uvážíme-li, že dílo R. Orla muselo obstát nejen v konkurenci studentů všech uměleckých škol v ČR, nýbrž i všech českých grafiků pracujících v technice linorytu, kteří do soutěže svá díla zaslali, můžeme mít opravdu důvod k radosti.

Výsledky soutěže *Grafika roku 2000* je možno shlédnout v Křížové chodbě Staroměstské radnice v Praze do 27. 2. 2001 (pondělí 11–17 hod., úterý – neděle 9–17 hod.).

Dalším úspěchem je vynikající umístění čerstvé absolventky KVV PdF UP **Jany Strílkové** v soutěži a přehlídce *Stříbrný šperk Brno 2000* vyhodnocené v závěru minulého roku. V této celostátní soutěži absolventů výtvarných škol zaměřených na šperk získala Jana Strílková **1. cenu v kategorii Individuální ateliérový šperk** – absolventů do 10 let po ukončení studia. Porota složená z odborníků Design centra ČR a osobností současného ateliérového šperku ocenila jak vynikající řemeslnou úroveň, tak i výtvarnou kvalitu práce šperkařky, která se opírá o geometrické a minimalistické tendence (viz foto).

*Doc. O. Michálek,
KVV PdF UP*

ZPRÁVY, INFORMACE, OZNÁMENÍ

Stručně

V rámci cyklu tradičních seminářů z univerzální algebry a uspořádaných množin uspořádala Katedra algebry a geometrie PřF UP 6. 2. 2001 přednášku Mgr. D. Horta, Ph.D., na téma *Ternární relace a hypergrupoidy*.

* * *

Ve středu 7. 2. se uskutečnilo zasedání Akademického senátu UP, které mělo na programu projednání způsobu dělení dotace MŠMT v roce 2001, informace z Rady vysokých škol aj.

-red-

K průkazům studentů UP

Dne 25. 1. 2001 byl vydán dodatek č. 1 příkazu rektory UP č. B2-1/2000 *Průkazy studentů UP*, který se týká postupu při výměně studentských průkazů v případě změny formy studia. Dodatek najdete na internetových stránkách UP.

-red-

Waldorfská pedagogika

Občanské sdružení Waldorfská iniciativa zve pedagogy, studenty a ostatní zájemce na přednášku Dr. T. Zuzáka, učitele středního stupně waldorfské školy (Basilej, Švýcarsko), na téma *Slavnosti a svátky v běhu roku ve Waldorfské pedagogice*, která se koná ve čtvrtek 15. 2. 2001 v 16 hod. v MŠ Nedvědova 13, Olomouc.

-red-

Cena města Olomouce počtvrté

Již počtvrté budou letos uděleny Ceny města Olomouce za významnou činnost nebo dílo, které jsou udělovány jednou ročně magistrátem města.

Návrh na udělení ceny je možno podat do 28. 2. 2001, a to písemnou formou na adresu Statutární město Olomouc, odbor vnějších vztahů a informací, J. Línka, Horní náměstí, Olomouc, tel. 5513387.

-red-

Město Olomouc vypsalo grantovou soutěž

Statutární město Olomouc vyhlašuje granty na projekt *Oživení centra města Olomouce*, který se v letošním roce uskuteční od poloviny června do poloviny září.

Granty jsou vyhlášeny v tématických okruzích hudba; divadlo a tanec; výtvarno; zajímavosti, nevědnosti – kuriozity.

Termín podání žádostí je 15. 3. 2001.

Další informace je možno získat na adrese Statutární město Olomouc, odbor VVI – sekretariát, Horní náměstí, 771 27 Olomouc, tel.: 068/55 13 256 a 068/55 12 434, e-mail: odb.vnejsich_vztahu@umo.cz, www.olomoucko.cz.

-red-

Vydavatelství UP v Olomouci přijme

pracovníci do prodejny skript na plný úvazek.

Požadavky: střední odborné vzdělání knihkupecké, případně ÚSV; znalost práce na počítači (Word, e-mail, internet); základní znalosti účetnictví a skladového hospodářství; pečlivost, spolehlivost; praxe z oblasti prodeje knih vítána.

Jedná se o práci ve dvouměsíčním provozu. **Nástup možný od 1. 4. 2001.** Písemné přihlášky se stručným životopisem, kopií dokladu o vzdělání a vyplněným osobním dotazníkem zasílejte na adresu UP, Personální oddělení, p. Kadlčíková, Křížkovského 8, 771 47 Olomouc. Termín pro odevzdání přihlášek je do 28. 2. 2001. Blíží informace je možné získat na tel. 068/563 17 63.

-fm-

UNIVERZITNÍ PRACOVISŤE INFORMUJÍ

Matematický klokan a Kangaroo meeting 2000

Matematický klokan je mezinárodní soutěž pro žáky základních a středních škol. Soutěžící jsou rozděleni do pěti věkových kategorií, přičemž u mladších účastníků je cílem matematiku popularizovat, u starších prokázat výraznější zájem o tento předmět. Od počátku existence Klokana v České republice – od školního roku 1994/95 – se (ve spolupráci s Jednotou českých matematiků a fyziků) jeho organizační centrum nachází na půdě Univerzity Palackého v Olomouci, a to na Katedře algebry a geometrie PřF a Katedře matematiky PdF UP. V poměrně krátké době se Klokan stal velice populární soutěží jak v ČR, tak v zahraničí. Vždyť v roce 2000 se jen u nás soutěže zúčastnilo téměř 300 000 dětí z celkového počtu 1 750 000 soutěžících z 29 zemí světa. Je tudíž potěšitelné, že na setkání zástupců pořadatelských zemí, které se v roce 1999 konalo ve španělském Valladolidu, byla jako hostitelská země obdobného setkání v roce 2000 vybrána právě Česká republika.

Kangaroo meeting 2000, který z pověření MŠMT ČR uspořádala Univerzita Palackého v Olomouci ve

spolupráci s JČMF a ZŠ J. A. Komenského v Čelákovovicích, se uskutečnil ve dnech 19. – 22. 10. 2000 v Čelákovovicích. Vedením týmu pořadatelů z kateder matematiky PřF, PdF a CVT UP, z PdF UK Praha a PdF UJEP Ústí nad Labem byl rektorkou UP pověřen RNDr. J. Molnár, CSc., z PřF UP, který je zástupcem ČR v mezinárodní asociaci Klokana bez hranic. Setkání, jehož hlavním cílem bylo vybrat z více než 700 navržených úloh po třiceti nejvhodnějších do každé z pěti věkových kategorií Klokana, se účastnilo 65 zástupců z 23 zemí Evropy, Asie i Ameriky. Jednání pozdravili zástupci spolupřadatelů, tedy MŠMT ČR, UP Olomouc, ÚV JČMF (a její komise péče o talenty) a dále zástupci čelákovické ZŠ. Součástí programu byla rovněž krátká prohlídka pamětihodností Prahy spojená s návštěvou představení Verdiho *La Traviaty* v Národním divadle. Na závěrečném zasedání asociace Klokana bez hranic poděkoval její prezident André Deledica všem členům pořadatelského týmu za prezijní organizaci a zdárný průběh celého setkání.

RNDr. J. Molnár a J. Švrček

Studium žurnalistiky v Mostě

S cílem podpořit humanitní vzdělání v severočeské průmyslové oblasti vznikla myšlenka otevření bakalářského dálkového studia žurnalistiky v Mostě. Projekt vznikl ve spolupráci Regionálního střediska výchovy a vzdělávání v Mostě a Katedry žurnalistiky FF UP Olomouc, která v něm figuruje jako odborný garant. „My zajistíme výuku odborných předmětů, na niž se budou podílet také pedagogové z jiných vysokých škol, které jsme oslovili,“ uvedla vedoucí Katedry žurnalistiky FF UP PhDr. J. Honová. Studium je určeno absolventům středních a vysokých škol působících ve sdělovacích prostředcích nebo jako tiskoví mluvčí. S výukou se mělo začít již loni v září, ale vzhledem ke slabým výsledkům uchazečů v přijímacím řízení nebyl ročník otevřen.

Přijímací řízení pro příští rok proběhne v polovině června, přihlášky musí být zaslány na FF UP do konce února.

-ano-

Prodej sportovních průkazů na letní semestr

Akademik centrum zahájilo prodej sportovních průkazů na letní semestr. Průkazy je možno zakoupit od 12. do 16. 2. 2001 každý den od 10 do 15 hod. v Menze UP na tř. 17. listopadu, od 19. 2. 2001 pak každé pondělí a čtvrtek (9.00–11.00 hod. a 13.00–15.00 hod.) v kanceláři Akademik centra FTK UP v Neředině, 3. Patro, dveře č. 329 (konečná tramvaje č. 2 a 5).

Ceny průkazek: pro členy, kteří mají zakoupen průkaz na zimní semestr / (pro ty, kteří neměli zakoupen průkaz na ZS)

- základní program:** 200 Kč / 300 Kč (+50 Kč)
- rozšířený program:**
  - všechny sporty byly přesunuty do základního programu. Jedná se o tyto: fitness, kanoistika, badminton, sebeobrana, tanec, body fit
  - bazén + eskymácké obraty 550 Kč / 550 Kč (+50 Kč)
  - tenis (bez bazénu) 500 Kč / 500 Kč (+50 Kč)
  - bazén + tenis + EO 650 Kč / 650 Kč (+50 Kč)
- speciální program:**
  - hokej (bez bazénu a tenisu) * 490 Kč (+50 Kč)
  - hokej + bazén * 570 Kč (+50 Kč)
  - hokej + bazén + tenis * 670 Kč (+50 Kč)

* mají již zakoupen celoroční průkaz

Termíny, vyučující i místa obsažená v brožuru na zimní semestr zůstávají stejná a platí i pro letní semestr 2000–2001.

PaedDr. J. Vaculík,
vedoucí Akademik centra FTK UP

Přednášky Katedry botaniky PřF UP v letním semestru 2001

28. 2. *Co je nového v ekofyziologii minerální výživy masožravých rostlin?* Přednáší RNDr. L. Adamec, CSc. (Botanický ústav AV ČR Třeboň)

7. 3. *Flóra a vegetace Kanárských ostrovů.* Přednáší RNDr. V. Grulich, CSc. (Katedra systematické botaniky a geobotaniky PřF MU Brno)

14. 3. *Extrémní biotopy, jejich flóra a vegetace v západních Himalájích.* Přednáší RNDr. L. Klimeš, CSc. (Botanický ústav AV ČR Třeboň)

28. 3. *Sezónní proměnlivost a rod černýš (Melampyrum) v ČR.* Přednáší Dr. M. Štech, Ph.D. (Katedra botaniky, Biologická fakulta JU České Budějovice)

11. 4. *České a moravské stepi – metodický pokus o klasifikaci velkého území.* Přednáší doc. M. Chytrý, Ph.D. (Katedra systematické botaniky a geobotaniky PřF MU Brno)

18. 4. *Těžba vápenců versus ochrana fytozoozofy.* Přednáší Mgr. L. Tichý, Ph.D. (Katedra systematické botaniky a geobotaniky PřF MU Brno)

Všechny přednášky probíhají v prostorách PřF UP, ul. Šlechtitelů 11, hlavní budova, velký přednáškový sál (č. 501), vždy ve středu od 16.30 hodin.

Spojení: z Náměstí hrdinů, tržnice či od Alberta (Hlavní nádraží) autobusem č. 22, výstup konečná stanice (Sempra).

-red-

Nové přednáškové cykly na Katedře muzikologie FF UP

Katedra muzikologie FF UP oznamuje, že se v průběhu letního semestru uskuteční každý čtvrtek (10–11. 30) mimořádné přednášky kategorie „C“ prof. Jiřího Fukače na téma *Paradigmatické změny hudební vědy a hudební kultury*. Tento významný český muzikolog, jenž v současné době působí jako prorektor Masarykovy univerzity v Brně, je velmi plodným badatelem na poli hudební historiografie, sémiotiky, pedagogiky, sociologie a lexikografie. Sírší veřejnosti je v poslední době znám jako průvodce úspěšného televizního pořadu *To nejlepší z klasiky*.

Dalším obohacením nabídky studijního programu je také cyklus přednášek a seminářů z **etnomuzikologie** (každý pátek 10. 30–13. 30 v učebně U 1), na nichž vystoupí přední osobnosti této v posledních letech rychle se vyvíjející hudebně vědné disciplíny, jako jsou V. Matoušek, Z. Jurková a E. Kwieton.

-kaz-

Z VĚDECKÝCH PRACOVÍŠŤ UP**Transplantace genů**

V prosinci byla v Ústavu biologie Lékařské fakulty UP otevřena nová Laboratoř buněčné biologie. Jejím vedoucím je absolvent naší univerzity RNDr. Vladimír Divoký (nar. 1963), který v letech 1990 až 2000 působil na Hemato-onkologické klinice FNO u prof. K. Indráka, z toho však více než pět let strávil na dlouhodobých pobytech v USA. Z posledního působiště na University of Alabama at Birmingham, kde pracoval jako *assistant professor*, se vrátil v roce 1999. Pracuje v oboru genových manipulací, což novináři často nazývají „transplantací genů“. Odborně jde o metody transgenoz, resp. transfekce, které umožňují vyjmutí určitého úseku DNA s definovanou genetickou informací z buňky a jeho přenos a včlenění do DNA buňky organismu jiného. Výsledkem je transgenní buňka, buněčná linie nebo organismus s cizorodou DNA ve svém genomu.

Mohl byste přiblížit jednotlivé kroky postupu?

Dnes existuje několik technologických postupů, kterými jsou vytvářeny transgenní organismy. Při tvorbě transgenních savců je nejdříve nutné vypracovat časné (16–32 buněčné) embrya, a „naklonovat“ tyto zárodečné buňky, tedy namnožit je na mnoho kopií v tkáňových kulturách. Poté následuje označení úseku DNA, se kterým chceme manipulovat, pomocí molekulových sond. Následuje vyčlenění označeného úseku genetické informace z genomu embryonálních buněk a začlenění informace nové. Celý postup může trvat několik měsíců, ale i několik let, podle typu manipulace. Experimenty provádíme nejčastěji na myších modelech, ale také na ovcích. Samozřejmě jsou možné i na lidských zárodečných buňkách.

Manipulace s lidskými zárodky jsou však z etických důvodů zakázány např. v Německu a USA, i když nedávno byly povoleny ve Velké Británii...

Mne jako biologa zajímají více nové možnosti, které nové technologie molekulární biomedicíny přináší. Myslím, že tak uvažuje většina vědeckých pracovníků, které znám. Jsme si vědomi toho, že možnost klonování lidských embryí a změna genetické informace v nich jsou neuzitečné. Nadšení pro možné využití těchto technologií v boji s rakovinou a jinými nemocemi však převažuje nad obavami ze zneužití. Těmi se spíše zabývají (a budou je muset řešit) právníci a filozofové.

V čem je smysl těchto manipulací?

Teoretický základ genového inženýrství se vytvářel po mnoho let studiem rekombinace u kvasinek. Zavedení genových manipulací z nižších modelových organismů (octomilka) na savce způsobilo naprostou revoluci v biologii a molekulární medicíně. Nejenže jsme schopni vytvářet myši modely lidských onemocnění (a na těchto modelech pak studovat patofyziologii nemocí a testovat nové léčebné přístupy), ale otevřely se i nové možnosti v oblasti genové terapie, které pravděpodobně umožní i u člověka nahradit „špatný“ (tj. mutovaný) gen, a tak odstranit příčinu choroby.

Ve světě asi není mnoho laboratoří se zaměřením na tvorbu transgenních zvířat. Jak jste se vlastně dostal k této problematice?

Naopak, jsou to dnes nejrozšířenější technologie molekulární medicíny a ve vyspělém světě byste těžko hledal univerzitu s biologickými či experimentálními medicínskými obory, kde těchto technologií nevyužívají. Na americké „Medical school“ byste sotva našel ústav, který rutinně nepracuje s transgenními modely. U nás se tento výzkum provádí na několika pracovištích v Praze a v Brně. Je to dáno tím, že moderní biologie se už dávno posunula od pozorování k vysvětlování příčin dějů, k modelování a k hledání molekulární podstaty a tam všude jsou transgenní modely užitečné.

Můžete to ukázat na konkrétním výsledku? Na svém kontě máte několik publikací, kterých z nich si nejvíce ceníte?

Právě v těchto dnech vychází článek v medicínsko-biologickém časopise s IF 10. Pojednává o konstrukci myšího modelu lidského onemocnění polycy-

témie, při kterém dochází k patologické nadprodukci červených krvinek (1). Při tvorbě tohoto modelu jsme nahradili myší gen (receptor pro hormon erythropoetin, který řídí tvorbu červených krvinek) vadným lidským genem pro erythropoetinový receptor získaným z pacienta. Model umožnil prohloubit poznání patofyziologie choroby a bude sloužit k testování nových léků. Není bez zajímavosti, že podobné myší modely lidských onemocnění jsou velmi ceněny farmaceutickými firmami; podle typu modelu a náročnosti technologií, kterých bylo použito při jeho tvorbě, jde zakoupení výhradních práv na jeho využití až do statisíců USD. Náš projekt od začátku do publikace trval pět let a většinu své experimentální práce jsem provedl ve Spojených státech.

Druhá publikace, o které se chci zmínit, vznikla z velké části na Hemato-onkologické klinice FNO (2). Pracovali jsme na ní společně s prof. Indrákem asi deset let, střídavě i na několika pracovištích v USA. Jedná se o odhalení nového mechanismu (na molekulární úrovni) vzniku jednoho typu anémie (nedostatek červených krvinek). Práce je zaslána k publikování v prestižním časopise (s IF nad 10).

Jakých lidských buněk v experimentu používáte? Při získávání lidského genu vycházíme z krve, nejdostupnější lidské tkáni. Izolujeme pacientovy bílé krvinky a z jejich jader pak chromozomální nukleovou kyselinu (DNA). Např. geny kódující lidský hemoglobin se nacházejí na chromozomu 11 a 16.

Jak velký úsek myšího genomu je možné nahradit lidskou DNA?

V buňkách myšího embrya můžeme nahradit jen jednu bázi DNA (tzn. vytvořit bodovou mutaci), ale můžeme nahrazovat i desítky, stovky, tisíce až statisíce DNA bází (celé chromozomové úseky). Počítáme-li, že jeden DNA závit obsahuje 11 bází a stoupání závitu je 2,8 nm, potom gen o 6000 bází (gen pro erythropoetinový receptor) měří přibližně 1500 nm (tj. 1,5 miliontin metru).

Jak jste na tom s granty?

V USA jsem nadále spolupracovníkem na dvou grantových projektech. Na Hemato-onkologické klinice jsem během minulého roku, tedy ještě před svým

příchodem na Ústav biologie, vypracoval čtyři nové grantové projekty – tři byly podány u českých grantových agentur a jeden v Anglii (tento projekt je spoluprací s týmem v Birminghamu). Vzhledem k tomu, že se jedná ve všech případech o dlouhodobé záměry a koncepce mé a mých spolupracovníků, pracujeme na problematice již řadu let. Dva projekty byly vypracovány ve spolupráci s kolegy z Hemato-onkologické kliniky (prof. Indrák, Dr. Jarošová), třetí ve spolupráci s doc. Strnadem z PŘF UP. Ve všech případech se jedná o výzkum molekulární patofyziologie závažných hematologických chorob na myších modelech, tedy spíše základní výzkum. Součástí dvou projektů, na kterých spolupracuji s Hemato-onkologickou klinikou, je i aplikovaný výzkum, který má na této klinice mnohaletou vysokou úroveň.

Práce, o které hovoříte, vyžaduje zřejmě moderní pracoviště a velké laboratorní zázemí...

Práce bude probíhat z části v Olomouci, z části na spolupracujících pracovištích v USA (M. D. Anderson Cancer Center, Texas University, Houston a University of Alabama at Birmingham, USA). Díky podpoře děkana LF UP doc. Č. Čihálka i přednosty Ústavu biologie LF prof. K. Lenharta, díky prostředkům z grantů, o kterých jsem hovořil a s pomocí další podpory z dlouhodobých výzkumných záměrů několika mých kolegů z LF a PŘF jsme se rozhodli modernizovat laboratoře Ústavu biologie LF a většina práce proběhne právě zde. Grant zabývající se poruchami hemoglobinu u nemocných s chudokrevností bude řešen na Hemato-onkologické klinice, kde mi byl proto ponechán malý úvazek.

S MUDr. V. Divokým hovořil

M. Hejtmánek.

1) Divoký V., Liu Z., Ryan T., Prchal J. F., Townes T., Prchal J. T.: Mouse model of congenital polycythemia: Homologous replacement of murine gene by mutant human erythropoietin receptor gene. Proc. Natl Acad. Sci. USA, 2000.

2) Divoký V., Indrak K., Huisman T., Kazanian H., Papayannopoulou T., Prchal J. A.: New mechanism of thalassemia: Insertion of L1 retrotransposon into the b-globin gene. Odesláno do Lancet.

O léčebném klonování a buňkách všemocných

Řešení problému v medicíně budoucnosti by mohlo vypadat takto: Muž v nejlepších letech je po těžkém infarktu a jeho srdce má sotva třetinový výkon. Aby vrátil pacientovi plně zdraví, zahájí lékaři proceduru, která se může zdát mnohým lidem neuvěřitelná. Vyřiznou malý kousek kůže z pacientovy paže, předají jej buněčným biologům a objednájí buňky srdečního svalu.

Vědci izolují v laboratoři jednotlivé kožní buňky a vjímou z nich jádra obsahující dědičnou hmotu. Jádro přenesou pomocí tenké jehly či pipety do vaječné buňky cizího dárce a nahradí jím jádro původní. Vaječnou buňku s jádrem od pacienta vloží do živého média, aby se začala dělit. Po pěti až sedmi dnech vznikne kulovitý zárodečný měchýřek (blastula), obsahující několik desítek buněk. Co vědce zajímá, je uvnitř tohoto útvaru: zárodečný terčík. Ten obsahuje opravdový poklad – zárodečné kmenové buňky, ze kterých vznikají všechny specializované tělové buňky, také buňky srdeční svaloviny. Tak obdivuhodnou potenci mají zárodečné kmenové buňky – jsou vývojevoje omnipotentní.

Podle objednávky lékařů vědec zařídí, aby zárodečné kmenové buňky v médiu vyzrávaly (diferencovaly) v buňky srdečního svalu. Výsledek své práce – náhradní zralé buňky srdeční svalové tkáně – předají lékařům na klinice. Ti tyto buňky vsátnou do srdeční tkáně svého pacienta, kde postupně nahradí všechny oblasti postižené infarktem. Imunitní systém, mocný nepřítel jakékoli transplantace, tělu cizích buněk či tkání, ponechává přenesené buňky v klidu: obsahují

dědičnou hmotu pacienta, jsou s ním tedy geneticky identické a imunitní systém je „samozřejmě“ nerozezná, nelikviduje jako cizí a přijme je jako buňky tělu vlastní.

Popsaný postup se nazývá terapeutické klonování a je ve světě intenzivně diskutován a metodicky ověřován. Zárodečné kmenové buňky jsou nevyčerpátným zdrojem pro transplantáční medicínu. Nabízejí možnost přípravy nervových buněk pro pacienty s Alzheimerovou nemocí, Parkinsonovou nemocí, krevních buněk pro leukemiky, kožních buněk pro oběti popálení, chrupavkových buněk pro postižené artritidou atd. Vědci doufají, že nejen buňky, ale i komplexní orgány budou moci být vyráběny v laboratoři. Pěstování či „výroba“ takovýchto „náhradních dílů“ je dnes už více než pouhá víze.

Počátkem roku 1998 se americkým vědcům podařilo poprvé trvale pěstovat (kultivovat) lidské kmenové buňky „ve zkumavce“. Před tím to bylo možné jen u buněk zvířecích. „Magická“ schopnost zárodečných kmenových buněk spočívá v poznatku, že se mohou v umělém živném médiu za laboratorních podmínek téměř neomezeně množit a že se z nich dají vypěstovat téměř všechny typy buněk lidského těla. Používá se k tomu speciálních chemických látek (stimulačních a regulačních faktorů). Ty způsobí, že v mladém, funkčním a tvarově nezralé buňce je uveden do činnosti „sortiment genů“ typický jen pro určitý druh buněk. Geny řídící jiné směry buněčného vývoje jsou vypnuty.

Dokončení na následující straně

KULTURNÍ PAMÁTKY NA UP

Z galerie olomoucké univerzity (XI)

Řada portrétů habsburských panovníků v někdejší galerii staré olomoucké univerzity končí rakouským císařem Františkem I. (nar. r. 1768, vládl v letech 1792–1835). Kam zmizely podobizny jeho nástupců – nejstaršího syna Ferdinanda I. Dobrotivého (nar. r. 1793, vládl od roku 1835 do roku 1848, kdy se v Olomouci zřekl vlády, zemř. r. 1875 v Praze) a vnuka Františka Josefa I. (nar. r. 1830, vládl v letech 1848 až 1916), jež nepochybně v galerii bývaly, nemáme tušení; – nejspíše byly zlikvidovány po zániku rakousko-uherské monarchie roku 1918 v důsledku popřevratového obrazoborectví. A tak není na posledním dochovaném portrétu světské osobnosti v této galerii vyobrazen příslušník habsburské dynastie, nýbrž **Antonín Bedřich hrabě Mitrovský z Mitrovic a Nemyšle**, potomek starého českého šlechtického rodu, sahajícího až do 13. století (listinou prvně doloženého roku 1394). Původně byli Mitrovští vladykové držící tvrz Nemyšl na Táborsku, ale v 15. století získali statek Mitrovice; jedna z početných linií Mitrovských se za českého protihabsburského povstání roku 1618 postavila na stranu vzburěných českých a moravských stavů. Po porážce „české rebelie“ katoličtí Mitrovští dostali milost, zato evangelici byli tvrdě potrestáni. Jedna linie Mitrovských však zachovala Habsburkům věrnost, a tak byla roku 1716 povýšena do českého panského stavu. Roku 1769 udělila Marie Terezie dvěma Mitrovským – Maxmiliá-

novi a Janu Kříteli – hraběcí stav v dědičných habsburských zemích; v jejich erbů se ukazoval stříbrný kůl v červeném poli, klenotem byly stříbrno-červeně dělené rohy postrkané hroty kopí. Maxmiliánovi potomci vlastnili až do roku 1945 hrad Pernštejn, mladší Jan Křitel si roku 1764 koupil zámek a panství Žadovice poblíž Loštic (po roce 1946 byl tento zámek přičleněn Univerzitě Palackého, jež se ho však záhy vzdala, neboť vedení univerzity nedokázalo získat obnos potřebný na jeho rekonstrukci).

Přítomnost pouhého hraběte mezi římskoněmeckými a rakouskými císaři nasvědčuje, že se Antonín Bedřich hrabě Mitrovský z Mitrovic a Nemyšle (podepisoval se německy – Anton Friedrich Graf Mitrovsky von Mittrowitz und Nemischl, neboť češtinu patrně neovládal) musel ve své době těšit nemalé vážnosti nejen v Olomouci, ale i na Moravě a ve Slezsku, a samozřejmě i u vídeňského dvora. Jeho otcem byl výše zmíněný Jan Křitel hrabě Mitrovský (1735–1811), jenž v letech 1776–1781 zastával místo prezidenta moravského apelačního (tj. odvolacího) soudu, ale více než o jurisdikci se zajímal o přírodní vědy a jeho brněnský palác (Starobrněnská ul. č. 7) se stal sídlem nejvýznamnějšího osvícenského salonu na Moravě. Antonín Bedřich hrabě Mitrovský se narodil v tomto paláci 21. května 1770, výtečně studoval na vídeňské „rytířské akademii“ Theresianu, a protože jeho matka, vzdělaná a duchaplná Marie Josefa hraběnka Mitrovská, pocházela ze starší větve hrabat Pergenuů a jejím příbuzným byl všemocný policejní ministr Jan Antonín Pergent, už roku 1791 zahájil Antonín Bedřich s Pergentovou protekcí kariéru vysokého státního úředníka jako 3. krajský komisař v Brně. Antonín Bedřich hrabě Mitrovský působil též v Krakově, Jihlavě a ve Znojmě (ve funkci krajského hejtmána), ale své mimořádné schopnosti mohl projevovat až v letech 1815–1827, kdy stál v čele tehdejšího moravoslezského gubernia jako gubernátor (tj. místodržící, podle dřívější terminologie moravský zemský hejtmán). Navíc byl Mitrovský znalec moravských dějin, podporoval historické bádání o Moravě, založil Moravský zemský archiv, stál u zrodu Františkova muzea v Brně (1818), jemuž věnoval své sbírky motýlů, brouků a nerostů, pečoval o brněnské sady, podporoval moravského zemského archiváře Antonína Bočka, pro nějž zřídil roku 1831 na olomoucké stavovské akademii stolici české řeči a literatury, atd. Roku 1827 (kdy byl olomouckému lyceu vrácen statut univerzity) byl Mitrovský jmenován dvorským kancléřem spojené dvorské kanceláře a předsedou studijní dvorské komise. Ve Vídni si Mitrovský počínal neméně úspěšně – roku 1830 se stal nejvyšším kancléřem a roku 1836 mu císař Ferdinand I. propůjčil u příležitosti své české korunovace nejvyšší říšské vyznamenání, řád Zlatého rouna;

nositelem velkokříže Leopoldova řádu a kancléřem tohoto řádu byl Mitrovský již od roku 1830. V lednu 1841 se ve Vídni, Brně a v Olomouci uskutečnily oslavy 50. výročí vstupu Antonína Bedřicha hraběte Mitrovského do státních služeb, ale již 1. září 1842 Mitrovský ve Vídni umírá.

Svou choť, Leopoldinu hraběnku von Klebelsberg (nar. 13. října 1773), s níž uzavřel sňatek 26. července 1797, ztratil Mitrovský 16. září 1831 (v důsledku cholery infekce); starší syn hraběcího páru Antonín Bedřich hrabě Mitrovský završil svou úřední kariéru jako prezident vrchního zemského soudu v Praze, zatímco mladší Josef, rytíř Maltézského řádu, dosáhl vojenské hodnosti generálmajora.

K nejcennějšímu dědictví po A. B. hraběti Mitrovském náleží jeho knihovna a sbírka rukopisů, původně umístěné na zámku Vízmburk (dnes Loučná), který Mitrovský koupil roku 1833. Když roku 1840 prodal Dominik hrabě z Vrba Mitrovským panství Velké Heralce, byla knihovna přemístěna na heraltický zámek, po Mitrovského smrti získali zámek Vízmburk i Mitrovského knihovnu nobilitovaní průmyslníci bratři Kleinové, kteří ji vrátili zpět na Vízmburk. Dne 3. září 1901 koupilo tuto knihovnu i rukopisy město Brno a uložilo ji v Archivu města Brna; podrobný soupis Mitrovského sbírky rukopisů byl publikován v roce 1999.

Olejomalbu zpodobující Antonína Bedřicha hraběte Mitrovského z někdejší galerie protektorů staré olomoucké univerzity můžeme konfrontovat s ocelorytinou, na níž Mitrovského zvečnil (podle Liederovy olejomalby) vídeňský rytec Franz Xaver Eibner roku 1837, a to pro 2. svazek šestisvazkového díla Řehoře Volného, jež je věnováno topografii, statistice a historii Markrabství moravského a jež výteč díky Mitrovského hmotné podpoře. Na obou portrétech vidíme muže oválného obličej, s kudrnatými vlasy a brýlemi, jež by mu dodávaly překvapivě moderního vzhledu, nebyť ovšem černého kabátu s vysokým límcem, černé vesty, bílého nákrčníku a zejména výše zmíněných vyznamenání a řádové šerpy. Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich Clementa von Wurzbach uvádí ve svém 18. svazku z roku 1868, že olomoucká olejomalba Antonína Bedřicha hraběte Mitrovského, umístěná ve zdejší „univerzitnímu sále“, je dílem vídeňského malíře Ranstla; další podobizna Mitrovského, provedená olejem v životní velikosti, byla tehdy v majetku Vídeňské univerzity.

Doc. J. Fiala, FF UP, foto archiv VMO

PŘEČETLI JSME ZA VÁS

„Docentem se stal Josef Maliva zcela zákonitě až po sametové revoluci. V tomto období byl také zvolen do funkce proděkana na olomoucké Pedagogické fakultě. Jako vždy i v této funkci se projevoval velmi aktivně, což mělo za následek, že se konce funkčního proděkanského období nedožil. Soudruh Mastodont, bývalý asistent na Katedře marxismu-leninismu a velkým omylem v porevolučním období děkan fakulty, jej této funkce zbavil. K tomuto destruktivnímu aktu došlo v roce 1993. Do schůze vedoucích kateder vstoupil tehdy soudruh Mastodont se zachmuřenou tváří a už prvními slovy navodil likvidátorskou atmosféru, tak dobře známou z komunistické éry. S nabubřelým patosem oznámil, že Josef Maliva přestává být proděkanem. Nepovažovat přítom za nutné uvést důvod jeho sesazení. Schůzovní atmosféra natolik připomínala časy před rokem 1989, že nikdo ze zúčastněných se neodvážil nejen zastat sesazeného, ale vůbec se jen dotázat na důvod jeho detronizace. S jistým uzarděním musím dodat, že mezi těmi přítomnými jsem byl i já. Byl bych proto velice rád, kdyby Josef Maliva přijal toto fejetonové povídání jako dodatečnou omluvu za to, že jsem tehdy mlčel s milčičími.“

(F. Všetická: Omluvný fejeton výtvarnému teoretikovi Malivovi, Středomoravská příloha MF DNES, 6. 1. 2001, str. 4)

Dokončení z předcházející strany

V nejčistší formě existují kmenové buňky jen v zárodku. Jsou však také v pupečnicku a v dospělém (adultním) organismu, např. v krvetvorné kostní dřevě.

„Orgánovní inženýři“ doufají, že pomocí zárodečných nebo adultních kmenových buněk naleznou v dohledné době regulační látky a nosné materiály pro laboratorní přípravu funkčních vnitřních orgánů. Cesta je daleká, ale viditelná a první výsledky tu již jsou. Podařilo se např. „vyrobit“ chrupavku ušního boltce. K rekonstrukci ucha byly pacientovi odebrány chrupavkové buňky z žebra, v kultuře pomnoženy a společně se síťujícím proteinem fibrinem vloženy do silikonové formy odpovídající tvaru ušního boltce. Tkáň pak byla pacientovi úspěšně transplantována. Pracuje se již na „výrobě“ náhradní tkáně ženského prsu a výzkumníci při tom vycházejí z buněk odebraných pacientce ze stěhna. Buňky umístěné na biologicky odbouratelném nosiči (matrix) by měly pro transplantaci vytvořit přirozenou prsní tkáň, a nahradit tak prs odejmutý např. kvůli karcinomu. „Orgánovní inženýři“ sní o neo-ledvinách, neo-játrech, neo-srdci,

i když výsledky jsou zatím v nedohlednu. Ovšem dílčí biologické struktury jako srdeční chlopně nebo cévy budou podle odborníků k dispozici již brzy. Byl vyroben kompletní močový měchýř a močovod, které nahradily přirozený orgán u psa. Jedna německá firma provozuje rutinní pěstování lidské kůže a nabízí ji jako komerční produkt klinikám k léčbě popálenin a pro účely plastické chirurgie.

Je zřejmé, že medicína stojí na prahu nové etapy biotechnologických protéz, která má etický rozměr. Klonovací manipulace se zárodečnými kmenovými buňkami jsou např. povoleny ve Velké Británii, v Německu a USA jsou zakázány. Etické, morální a právní důvody tu stojí proti mnohostranným léčebným aplikacím, které dnešní klonovací techniky nabízejí.

O medicínských a etických aspektech klonování se mj. jednalo na nedávném sympoziu „Medicína a práva člověka“ (viz ŽUP 12/3).

(V článku jsou použity výňatky z časopisu Německého centra pro výzkum rakoviny „Einblick“ 4/2000, s. 16.)

-mh-

O ČEM SE MLUVÍ**Akademický senát FF UP doporučuje zrušit směrnici rektorky UP**

V návaznosti na novelu zákoníku práce, která vnesla do pracovněprávních vztahů řadu nových skutečností, vydalo vedení UP 20. 12. 2001 směrnici rektorky UP s názvem *Opatření k zajištění ustanovení právních předpisů v pracovněprávních vztazích na UP*. Právě k jejímu obsahu – a zvláště k některým konkrétním bodům – se v obsáhlém stanovisku vyjádřil na svém zasedání dne 24. 1. 2001 Akademický senát FF UP, který v této souvislosti přijal následující usnesení:

a) Konstatování: výhrady fakticko-materiálního rázu

1. Zavedení pevné pracovní doby v odst. 3. 1. od 7 do 15.30 hodin nebere v úvahu, že na FF UP probíhá výuka ze 30 % po 15.30, neboť nedostatek poslucháren (např. specializovaných) a velké množství studentů nejruznějších studijních kombinací nutí k sestavení rozvrhů výuky pokrývajících rovnoměrně časový úsek od 8.00 do 20.00 hod., zároveň nebere v úvahu, že existují výukové formy jako blokové semináře probíhající ve dnech pracovního volna, některé formy celoživotního vzdělávání, započítávané večerní studentské aktivity (filmové kluby, umělecká činnost atd.), neřeší tedy pracovněprávní otázku „zdržování se na pracovišti po ukončení pracovní doby“ a započítávání přesčasových hodin.

2. Zavedení pevné pracovní doby přikazuje zaměstnancům pobyt na pracovišti v době od 7 do 15.30, nebere ovšem v úvahu, že povaha pedagogické i vědecké práce na FF vyžaduje, aby akademičtí pracovníci pracovali i mimo své pracoviště (např. v knihovnách, archívech, médiích apod.). Mimo to je zcela běžné, že např. výstupy výzkumu a grantových projektů (publikace), jejichž formulace vyžaduje velké soustředění, zpracovávají mimo pracovní dobu tak, aby se v domácím prostředí mohli plně koncentrovat. Vědecká práce tohoto finálního typu (výstupy) je kromě toho na pracovištích FF UP zcela vyloučena, neboť pracovní jsou technicky nedostatečně vybaveny, zároveň se mnohdy o jedinou pracovní dleň až čtyři pedagogičtí a vědeckí pracovníci.

3. Směrnice nebere v úvahu, že na FF UP pracuje mnoho učitelů, kteří dojíždějí z místa svého trvalého bydliště na pracoviště až 300 km, neboť se ze svého platu nejsou schopni pořídit ubytování v Olomouci. Těmto pracovníkům je katedrou rozvrh upravován tak, aby svým závazkům dostali např. ve třech dnech v týdnu.

b) Konstatování: výhrady ideového rázu

1. Ke směrnici přiložená tabulka evidence pracovní doby je zcela identická s tabulkou, kterou se pokusil rektorát UP zavést v období normalizace v 70. letech. Její zjevná neadekvátnost způsobu práce na fakultě vedla k tomu, že sice nebyla nikdy oficiálně odvolána, ale prakticky ji pracoviště přestala realizovat. Mnozí členové akademické obce FF UP reagují na tuto zjevnou podobnost velmi podrážděně a radikálně – až podáním výpovědi.

2. Tabulku evidence pracovní doby si členové akademické obce FF UP vysvětlují jako byrokratickou totalizační snahu kontrolovat pedagogické a vědecké pracovníky, kteří za mírný plat pracují mnohem více než osm a půl hodiny denně.

3. Směrnice uvrhuje akademické pracovníky FF UP do sporu dvou právních norem, neboť ve „Vnitřním mzdovém předpisu UP“ je funkce pedagogických a vědeckých pracovníků definována vždy jako „tvůrčí specializovaná práce“, přičemž je konkrétně jmenována její náplň, jejíž mnohé složky z vnitřní povahy věci nemohou být plněny v rámci pevné pracovní doby na pracovišti. Jsme toho názoru, že jedinými kritérii efektivnosti práce vědecko-pedagogických pracovníků vysoké školy jsou vedle evaluace studenty výsledky jejich tvůrčího výkonu, jenž nemůže být normován nevalidními kritérii (např. formální evidenci docházky).

c) Celkové hodnocení směrnice:

1. Směrnice rektorky, zejména odd. 3 o pracovní době, vznikla mechanickým převzetím ustanovení Zákoníku práce, která jsou aplikovatelná pro vý-

robní závody a administrativní pracoviště. Jejich zavedení pro FF UP vzhledem k povaze její činnosti by způsobilo chaos, podstatně by snížilo efektivitu pedagogické a vědecké činnosti, ba v mnohých případech by ji zcela znemožnilo.

2. Senátoři AS FF UP vyslovují podiv nad tím, že vedení UP, které je obeznámeno s povahou vysokoškolského pedagogického a vědeckého působení, vydalo takovou směrnici, nebránilo se bezmyšlenkovitě, mechanické aplikací ustanovení Zákoníku práce na své univerzitě na příslušných vysokých grémích (např. na Konferenci rektorů, prostřednictvím RVŠ atp.) Senátoři AS FF UP dále vyslovují podiv nad tím, že připomínky děkanů fakult, o které byli požádáni na Kolegiu rektorky UP 19. 12. 2000, nebyly vzaty v potaz, nýbrž že směrnice byla přijata bezodkladně následujícího dne, tj. 20. 12. 2000.

3. Senátoři AS FF UP považují směrnici rektorky za alarmující výraz slabosti celého vysokého školství a konkrétně UP vůči indolenci byrokratické státní moci.

d) Závěrečná doporučení:

1. Akademický senát FF UP žádá vedení UP, aby se vši důrazností upomněli v příslušných vysokých grémích na neslučitelnost některých ustanovení Zákoníku práce s povahou pedagogické a vědecké

činnosti na univerzitě a jejich fakultách a prosadilo nutné změny Zákoníku práce.

2. Akademický senát FF UP žádá vedení UP, aby zrušilo Směrnici rektorky UP ze dne 20. 12. 2000 a nahradilo ji směrnici, která by byla v souladu s povahou práce na fakultách UP.

3. Akademický senát FF UP, nemaje zpráv o tom, že by směrnice byla projednána s odborovou organizací UP, považuje její ustanovení za nezávazná.

4. Akademický senát FF UP považuje ustanovení směrnice za nezávazná i proto, že je terminologicky neustálená (jde o „ustanovení právních předpisů“ či o „opatření k zajištění právních předpisů“?), a není tedy možno ji považovat za seriózní právní normu. Zároveň se AS FF UP domnívá, že směrnice takové důležitosti by měla být projednána v AS UP.

5. Akademický senát FF UP konstatuje, že směrnice je neproveditelná, protože se neslučuje se základním posláním vysoké školy, a proto doporučuje vedoucím pracovníkům FF (vedoucím kateder), aby se směrnici neřídili, jednotlivým akademickým pracovníkům FF UP pak, aby nevyplňovali „evidenci docházky zaměstnance“.

K citovanému usnesení Akademického senátu FF UP poskytla Žurnálu UP prof. J. Mačáková, CSc., rektorka UP, následující stanovisko:

Stanovisko rektorky UP

Akademický senát FF UP doporučuje zrušit směrnici č. B3-9/2000, s jejíž zrušením vedení UP počítalo. Pokud bych byla na jednání 24. 1. 2001 pozvána, velmi ochotně bych se jednání zúčastnila a přímo reagovala na jednotlivé připomínky a námítky a vysvětlila bych další postup. Možná by pak mohlo být jednání senátorů méně emocionální a mohli jsme se dohodnout na společném dalším postupu. Je obdivuhodné, že členové AS FF byli ochotni a schopni se sejít v usnášně schopném složení v období, kdy není výuka, a věnovat spoustu času bouřlivému jednání na téma, které si to podle mého názoru nezasluhuje. Věřím, že stejně budou přistupovat k jednáním např. o připravované restrukturalizaci studijních programů, o kvalitě studia na naší vysoké škole, o výroční zprávě či jiných závažných tématech.

Na zápis z jednání AS FF UP v Olomouci jsem reagovala písemně dopisem adresovaným předsedkyni AS FF a členům senátu. Dopis jsem předala paní předsedkyni 31. 1. 2001. Při tomto setkání jsem se doc. Fialové pokusila vysvětlit některé pasáže směrnice, která vyvolala tolik emocí a negativních reakcí. Ověřila jsem si, že některé tyto reakce vycházejí mimo jiné i z toho, že jsou doslovně citovány izolované věty z oné směrnice, kterým je pak přikládán význam, který určitě nemají. Bylo mi celkem jasné, že směrnice nevyvolá žádné nadšení, tedy zejména její část 3. Právěpodobně by bylo třeba, aby vydání směrnice předcházela delší „osvětová“ kampaň, abychom se snažili lépe a podrobněji vysvětlit, co jednotlivá ustanovení znamenají. Uznávám, že by možná bylo vhodnější odložit vydání směrnice, i když zákon č. 65/1965 Sb. ve znění novely č. 155/2000 Sb. vstoupil v platnost od 1. 1. 2001. Bylo však třeba reagovat na změny i v jiných právních normách, proto jsem po diskusi na Kolegiu rektorky UP v prosinci přistoupila k vydání směrnice s tím, že na všechny připomínky, které předložili děkani nebo další pracovníci, budeme reagovat přípravou jiných předpisů. Zejména jsme chtěli využít toho, že pro projednávání a schvalování v AS UP dne 7. 2. 2001 jsou připraveny novelizované vnitřní normy UP, do kterých je možné potřebné změny zahrnout. Na Univerzitě Palackého v Olomouci pracuje asi 2000 zaměstnanců, z toho je asi polovina akademických pracovníků. Bylo např. třeba upravit pracovní dobu pro ty, kteří pracují ve dvousměnných a třísměnných provozech.

Jsem si plně vědoma toho, že část směrnice č. 3 nemůže v této podobě vyhovovat potřebám výuky

a výzkumu na Univerzitě Palackého v Olomouci. S tímto vědomím jsem také informovala na jednáních děkany všech fakult, že v souladu s § 85a ZP navrhuji me pro akademické pracovníky zavedení pružné pracovní doby. Děkani všech fakult s tímto návrhem souhlasili. Byli také informováni, že k tomu, aby bylo možné tuto úpravu zavést, je třeba mít souhlas odborové organizace a připravit Pracovní řád UP, který musí být rovněž schválen odborovou organizací. Ve zvláštním čísle Žurnálu UP, které bylo vydáno 18. 1. 2001 jako informační materiál, je to rovněž uvedeno. Informace jsou dostupné také na webových stránkách UP. Informaci mohlo podat AS FF UP při jeho zasedání děkan FF doc. Řehan.

Platnost směrnice č. B3-9/2000 bude ukončena ve chvíli, kdy budeme mít platný Pracovní řád UP a kdy ostatní ustanovení budou zakotvena v upravených vnitřních normách UP (např. Vnitřní řád UP a další, které jsou již předloženy ke schválení AS UP). Návrh Pracovního řádu UP jsme předložili KOR VOS UP a také děkanům fakult k připomínkám. AS UP o něm bude jednat 7. 2. 2001. Uvedu přesnou citaci čl. 24 odst. 4): „Dnem účinnosti tohoto pracovního řádu se ruší platnost směrnice B3-9/2000.“

Tím plním jednu část usnesení AS FF UP a mé stanovisko by zde mohlo skončit. Přesto se ještě stručně vyjádřím k jednotlivým bodům tohoto usnesení.

Ad a) 1. – 3. Pevná pracovní doba stanovená směrnici na dobu od 7.00 do 15.30 v žádném případě neznamená, že by akademický pracovník musel být neustále ve své pracovně či v příslušné učebně! Bod 3 směrnice uvádí, že pracovní doba je doba, v níž je zaměstnanec povinen vykonávat pro zaměstnavatele práci. Nižak to neomezuje návštěvu knihoven, archivů, případně jiných zařízení, v nichž zaměstnanec vykonává činnost související např. s pedagogickou nebo vědeckou prací. Není tedy pravda to, co uvádí usnesení AS FF UP, že zavedení pevné pracovní doby přikazuje zaměstnancům pobyt na pracovišti od 7.00 do 15.30. I v současné době při vyplňování formulářů pro pracovní cestu v příslušné kolonce většina z nás bez problémů uvádí pracovní dobu od 7.00 do 15.30! Vydaná směrnice v bodě 3.5 umožňuje také nerovnoměrné rozvržení pracovní doby ve smyslu § 85. Je možné požádat i o změnu pracovní doby. Ostatní problémy může odstranit zavedení pružné pracovní doby v souladu s § 85a ZP.

Dokončení na následující straně

ZKUŠENOSTI ZE ZAHRANIČÍ

Absolventi olomoucké biofyziky v USA

V listopadu roku 1999 byl na návštěvě v Olomouci profesor Keith Garlid z Oregon Graduate Institute of Science and Technology z Oregonu (OGI) v USA a dne 23.11.1999 přednesl v posluchárně Teoretických ústavů LF UP přednášku na téma *Biofyzika membránového transportu: jak zachránit buňku před buněčnou smrtí*. Mnozí zájemci jistě tuto zajímavou přednášku navštívili.

Prof. K. Garlid se také zmínil o dlouhodobé spolupráci mezi OGI a Univerzitou Palackého. Tato spolupráce se traduje již od 80. let a je založena především na postgraduálním studiu absolventů oboru magisterského studia biofyzika a chemická fyzika PŘF UP na OGI. Spolupráci zahájil dr. P. Pauček, který po absolvování studia v Olomouci navštívil jako aspirant Fyziologického ústavu ČSAV v Praze pracoviště prof. K. Garlida a začal u něj pracovat. Sám dosáhl titulu Ph.D. na tomto pracovišti, získal si jméno, získává i americké granty a v současné době v USA pracuje.

Pod patronací dr. P. Paučka byli do postgraduálního studia na pracovišti v Oregonu přijati také další absolventi biofyziky z Olomouce – M. Modrianský, M. Jabůrek a B. Korčáková. Všichni tři již úspěšně absolvovali postgraduální studium v USA a obhájili své doktorské disertace. Jejich činnost byla a je prof. K. Garlidem hodnocena velmi kladně. O kvalitě jejich práce a studia hovoří především publikace v časopisech s vysokým impaktním faktorem, jako jsou *Journal of Biological Chemistry*, *Biophysical Journal*, *FEBS Letters* aj., účasti na řadě mezinárodních konferencí apod. I když všichni odvedli výbornou práci, přesto stojí za zvláštní zmínku publikace B. Korčákové ve vysoce prestižním časopise *Science*.

V roce 1998 nastoupili na postgraduální studium na OGI další dva absolventi biofyziky z Olomouce, R. Bajgar a M. Varecha. Studium nyní probíhá v užší spolupráci než v dřívějších případech a na výchově doktorandů se podílejí rovnocenně obě pracoviště. Z naší strany garantuje studium prof. L. Dvořák. Studium probíhá úspěšně a každý ze studentů má již přijatu jednu publikaci v časopise *Journal of Biological Chemistry*.

Vědecký výzkum s účastí našich absolventů spadá do oblasti bioenergetiky a týká se především transportu látek přes vnitřní mitochondriální membránu, detailního molekulárního složení kanálových komplexů, mechanismu transportů a průvodních energetických přeměn. Někteří se zabývají ATP – senzitivním kanálem pro draslíkové ionty, který mj. reguluje objem matrix mitochondrií, jiní studují tzv. UCP1 protein a jeho analogy (UCP2 a UCP3). UCP1 protein (tj. uncoupling protein) se vyskytuje především v mitochondriích hnědé tukové tkáně, „zkratuje“ energizovanou membránu a při propouštění protonů generuje teplo, tj. slouží k ohřevu organismu (je také nazýván termogenin). B. Korčáková se mj. zabývá modely biologických membrán a jejich mechanickými vlastnostmi. B. Korčáková se v USA provdala, má dvě děti a ve vědecké literatuře ji již spíše najdete pod novým příjmením Discher. Pracuje na prestižní University of Pennsylvania. M. Jabůrek pracuje na OGI u prof. K. Garlida; M. Modrianský po návratu z USA působí v současné době na Lékařské fakultě UP v Olomouci. Všichni uvedení absolventi jsou v kontaktu s naší univerzitou a vždy je velmi osvěžující se s nimi setkat a čerpat nové zkušenosti a poznatky z jejich práce.

Kromě zaměření na bioenergetiku mitochondrií jsme v kontaktu s USA i v oblasti výzkumu fotosyntézy. Absolventka doktorského studia v Olomouci H. Popelková je na postdoktorandském pobytu na University of Michigan.

Dosavadní zkušenosti ukazují, že absolventi magisterského studia biofyziky na naší univerzitě jsou dostatečně kvalitně připraveni zvládnout náročné postgraduální studium na institutu v USA a publikovat na vysoké mezinárodní úrovni. Na druhé straně bychom rádi uvedeným absolventům i touto cestou poděkovali za dobrou reprezentaci naší univerzity v zahraničí a popřáli hodně zdaru v další vědecké kariéře. Jistě se i v budoucnu najdou další možnosti rozvoje spolupráce v oblasti biofyziky na pedagogické i vědecké úrovni mezi UP Olomouc a institucemi v USA.

Doc. J. Nauš, PŘF UP

Dokončení z předcházející strany

Ad b) 1. – 3. Hlavním problémem a příčinou velmi podrážděné reakce nejen AS FF UP, ale i řady dalších pracovníků je pravděpodobně novelizovaný § 94 novely zákoníku práce, který ukládá zaměstnavateli vést evidenci pracovní doby. Ani já nemám v lásce vyplňování podobných formulářů. Nevím, jestli je příložená tabulka evidence pracovní doby zcela identická s tabulkou, kterou se pokoušel rektorát UP zavést v období normalizace v 70. letech. Podle mých informací je převzata ze současné používané formy na VUT v Brně. Mrzí mne, pokud jsme neúmyslně vyvolali takové reminiscence. Evidence je podle mých informací zaváděna zejména s ohledem na bezpečnost práce a jistou formu ochrany zaměstnanců. Souhlasím s názorem, že není příliš vhodná na vysokých školách. V žádném případě se ze strany vedení UP nejedná o „byrokratickou totalizační snahu kontrolovat pedagogické a vědecké pracovníky, kteří za mízný plat pracují mnohem více než osm a půl hodiny denně“!

Ad c) 1. – 3. Vedení UP nevydalo směrnici bezmyšlenkovitým převzetím zákoníku práce. Jak jsem již uvedla výše, konečná úprava bude jiná. Nevím, proč by směrnice měla být považována za alarmující výraz slabosti celého vysokého školství a konkrétně UP vůči indolenci byrokratické státní moci. Naprosto nechápu, proč senátoři FF UP cítili potřebu se takto vyjádřit k celé směrnici, když jejich připomínky se týkají jen jedné části. Proč neuvádějí pravý důvod? Znovu připomínám možnosti § 85, 85a, 85b. Kromě toho jsem se v souladu s § 5 zákoníku práce obrátila na MŠMT se žádostí, aby využilo možnosti dané jeho zněním a navrhovalo zvláštní předpis, který by situaci mohl řešit.

Ad d) 1. – 5. Z větší části jsem se k těmto bodům již vyjádřila. Jen nechápu, proč AS FF UP nevyužije nebo již nevyužil jiné cesty k předložení návrhu na změny v zákoníku práce. Případá mi, že by to mohl být zájem spíše přímo zaměstnanců, a tedy odborové organizace, která ovšem na FF není. Také by mne zajímalo, jaké konkrétní nutné úpravy má AS FF na mysli; pokud mi je sdělí, pokusím se je uplatnit.

Akademický senát FF doporučuje vedoucím pracovníkům FF, aby se směrnici neřítili. Skutečně jde o výzvu, která se týká celé směrnice?

Žurnál UP, ve kterém má být toto vše uveřejněno, vyjde podle mých informací 9. 2. 2001, tedy po poradě vedení UP, která se koná 6. 2. 2001 a po jednání AS UP, které bude 7. 2. S největší pravděpodobností bude v té době směrnice již neplatná, pokud do té doby odborová organizace projedná a schválí Pracovní řád UP. Proto nebudu komentovat dodatek zápisu z jednání, který zde není uveřejněn a který líčí různé katastrofické scénáře, co by se stalo, kdyby směrnice nebyla zrušena.

Závěrem snad jen konstatování. Osobně mne velmi mrzí konfrontační způsob usnesení, který senátoři AS FF zvolili. Nevím, jestli je přínosné na toto téma tímto způsobem diskutovat na stránkách Žurnálu UP. Dala bych přednost osobnímu jednání, protože mám pocit, že ve zbytečně příliš emocionálně vypjaté situaci šly na jednání senátu stranou věcné argumenty, někteří členové AS FF se neseznámili ani se zněním směrnice, nevěnovali pozornost mimořádněmu číslu Žurnálu UP, pravděpodobně tedy ani podrobněji nestudovali ZP.

Prof. J. Mačáková, CSC.,
rektorka UP

VYDAVATELSTVÍ UP

Lednová produkce

Filozofická fakulta

Editor: Blecha, I. *AUPO Philosophica IV – 2000*. 1. vyd., 283 s.

Editor: Černý, P. *AUPO Philosophica – Aesthetica 21. Historia Artium III*. 1. vyd., 308 s.

Editor: Hora, P., Gallaš, J. H. A. *Múza moravská*. 1. vyd., 514 s.

Kubátová, J.: *Kvantitativní manažerské metody*. 1. vyd., 200 s.

Lotko, E.: *Slovník lingvistických termínů*. 2., doplněné vyd., 189 s.

Siegel, M.: *Sprache, Stil, Struktur. Analyse und Komposition von Texten im Studium*. 1. vyd. 88 s.

Poledňák, I.: *Úvod do problematiky hudby jazzového okruhu*. 1. vyd., 232 s.

Editori: Fox, D. a Roubal, J. *Pohledy – Punkty vidění. Sborník přednášek o divadle a filmu*. 1. vyd., 177 s.

Lékařská fakulta

Editor: Šimánek, V. *AUPO Biomedical Papers*. sv. 144. 1. vyd., 94 s. Pedagogická fakulta

Editor: Kopecký, M. *AUPO Mathematica IV. Matematika 1*. 1. vyd., 46 s.

Eberová, J., Novák, B., Stopenová, A.: *Cvičebnice matematiky pro studenty učitelství I. stupně ZŠ a SŠ*. 2. vyd., 90 s.

Nezvalová, D.: *Reflexe v pregraduální přípravě učitele*. 1. vyd., 73 s.

Přírodovědecká fakulta

Štužka, V.: *Analytická atomová optická spektrometrie*. 2. vyd., 82 s.

Holubová, R.: *Fyzikální praktikum pro chemiky*. 1. vyd., 124 s.

Vydavatelství UP

Voženílek, V.: *Geografické informační systémy I. Pojetí, historie, základní komponenty*. Dotisk 1. vyd., 174 s.

Holoušová, D. a kol.: *Jak psát diplomové a závěrečné práce*. Dotisk 2., upraveného vyd., 111 s.

Novák, B.: *Matematika III. Několik kapitol z didaktiky matematiky*. Dotisk 1. vyd., 80 s.

Kubáčková, L.: *Náhodné funkce a jejich aplikace*. Dotisk 1. vyd., 67 s.

Baumbach, R.: *Němčina pro historiky*. Dotisk 1. vyd., 84 s.

Čížková, J.: *Přehled vývoje psychologie*. Dotisk 1. vyd., 176 s.

Csiriková, M., Vysloužilová, E.: *Translatologická lexikálně gramatická a aktivizující cvičení*. Dotisk 1. vyd., 80 s.

Zapletal, J.: *Základy geologie*. Dotisk 2. vyd., 94 s.

Zimák, J.: *Základy mineralogie a petrografie pro zeměpisce*. Dotisk 1. vyd., 92 s.

Kudela, M.: *Základy gynekologie v porodnictví*. Dotisk 2. vyd., 200 s.

Mihál, V. a kolektiv: *Vybrané kapitoly z pediatrie I*. Dotisk 1. vyd., 136 s.

Mihál, V. a kolektiv: *Vybrané kapitoly z pediatrie II*. Dotisk 1. vyd., 128 s.

Skoupil, D., Kopka, M.: *Průvodce jazykem Scheme*. Dotisk 1. vyd., 153 s.

-haupt-

Pociťujete nedostatek konkrétních a aktuálních informací? Chcete se něco více dovědět o některém pracovišti UP? Máte dotazy na některého z představitelů akademické obce UP? Víte o zajímavých akcích na UP? Chcete se podílet se svými názory, postřehy a připomínkami s ostatními členy univerzitní obce?

Využijte e-mailu, pište, faxujte na adresu redakce Žurnálu UP nebo nás přijďte navštívit osobně na Křížkovského 8!

Na vaše podněty se těší a odpovídi na vaše otázky se bude snažit zprostředkovat redakce Žurnálu UP.

Z HISTORIE OLOMOUCKÉ UNIVERZITY**Španělské (jezuitské) základy olomoucké univerzity**

V 16. století se Španělsko stalo prvořadou evropskou velmocí v důsledku – stručně řečeno – vyhnání Arabů, sjednocení země, objevení Ameriky a dynastické nadvlády Habsburků v řadě států. Proto by nemělo překvapit, že Španělé sehráli rozhodující roli v celé řadě záležitostí, dnes již zapomenutých. Tak např. rozhodující podněty k založení univerzity v Olomouci a první doba její existence je nerozlučně spjata právě s nimi. Ze „španělského“ hlediska ještě nebyla důsledně zpracována ani jedna z nejvýznamnějších kapitol olomoucké historie, kdy na biskupský stolec dosedl ve Španělsku narozený a vychovaný olomoucký biskup (od r. 1599) kardinál František Dietrichstein (1570–1636). Tento poloviční Španěl (po matce, po otci původně korutanský šlechtic mikulovské větve, patřící mezi nejvýznamnější moravské aristokratické rodiny), těšící se bezmezné důvěře císařové, se obklopoval španělskými knihami a zaměstnával jako sekretáře španělského básníka Alonsa de Salinas.

V 17. století se na českém nebi objevila nebo znovu zvýraznila řada španělských světců: sv. Ignác, František Xaverský, František Borgiáš, ale i Terezie, Jan z Kříže, Antonín Paduánský, Isidor, Rajmond, Vincenc, Jan z Boha, Paschal, Růžena Linská, Vincenc Ferrerský, Ludvík Bertrand, Alfons Rodríguez, Josef Calasanzský aj.). Velkou roli v šíření španělských reálií sehrály i překlady španělské literatury, převážně pastorační, homiletické a hagiografické, dále pak efemérní výzdoba a inspirace životem a myšlenkami světců při příležitosti jejich kanonizací, např. sv. Ignáce od Pedra de Ribadeneiry pochází už z r. 1616. V letech 1635, 1670 a 1743 vyšly v Olomouci „*Regule aneb ustanovení bratrstva sv. Isidora oráče a voláka, při koleji Tovaryšstva Ježíšova v Holomouci založeného*“.

Vraťme se však k našemu námětu, ke španělskému jezuitskému příspěvku olomoucké univerzitě. Ten se projevuje především v té nejranější etapě, v období jejího zakládání a vzrůstu. Naznačují jej i pokračující rehabilitace činnosti jezuitského řádu v Čechách. Byli bychom však neupřímní, kdybychom tuto rehabilitaci omezovali jen na léta poprevratová. Vždyť již před desetiletím vyšla v nakladatelství Vyšehrad studie věnovaná Bohuslavu Balbínovi a několik nových edic knih tohoto jezuita. I když doporučením po tyto reedice za minulého režimu bylo Balbínovo vlastenectví, přece jen se už v oné době začal utvářet smířlivější pohled na jezuitský řád. Navíc bylo konstatováno podle pravdy, že „*spíše než o skutečném historickém temnu by se mělo hovořit o temnu v našem poznání*“ (Hanzal).

Pokud ovšem hovoříme o jezuitech, musíme připomenout opětovně, že šlo o řád založený Španělem, přesněji řečeno Baskem Ignácem z Loyoly a ovládaný španělským energetickým duchem. Do Prahy jezuité přišli ještě za Loyolova života, do Olomouce jen o málo později. Z těch několika málo Španělů, kteří v českých zemích působili, někteří žili právě v Olomouci. Jejich činnost v tehdejších hlavních městě Moravy nemůžeme posuzovat izolovaně, z jakéhosi lokálpatriotického hlediska, nýbrž musíme sledovat jejich přítomnost především v průsečících nejvýznamnějších českých, moravských i slovenských center. Stačí připomenout jen Hradec Králové a Trnavu (ostatně spjatou nejen logickou sítí jezuitských učilišť, ale i personální unii jezuitu Hurtada Péreze s Prahou i Olomoucí), a další města. Časem (od sklonku 17. století) dokonce dochází k procesu opačnému, tj. že jezuité z Olomouce odcházejí pracovat do Jižní Ameriky, např. P. Valentin Stanzel do portugalské Brazílie, kde v Bahii podniká až do své smrti v roce 1705 vědecké pozorování, na která navazoval např. Locke. Ze životopisů dalších jezuitů, jako např. Augustina Strobacha, v Olomouci vydávaných se čtenář mohl dozvědět o jejich činnosti ve španělském zámorí.

Záměr biskupa Viléma Prusinovského z Vičkova (1565–1572), odchovance jezuitů ve Vídni a v Římě, přivést členy řádu do města, musel být schválen generálem řádu Španělem Franciskem de Borja, ježmuž později po jeho kanonizaci postavili sochu na

Karlově mostě v Praze a jehož syn, španělský vyslanec Juan de Borja, vydal v Praze španělsky knihu *Morální emblémy*. Generál řádu Francisco de Borja vyslal do Olomouce dalšího Španěla, v hierarchii řádu vysoce postaveného Jeronyma (Jeronima) Nadala, životopisce sv. Ignáce a tvůrce emblémů, jenž přicestoval do hlavního města Moravy v srpnu 1566. Tato návštěva rozhodla o dalším trvání jezuitského učení v Olomouci. Nadal vyslovil dokonce naději, že zde bude časem velká kolej studia generálního. Po třech staletích se potvrzuje a znovu naplňuje jeho prorocká vize.

Už v polovině září pak přišlo do Olomouce pět jezuitů a první rektor, pochopitelně Španěl Hurtado Pérez, který vykonával svou funkci až do r. 1580. I když generál Borja odmítl zprvu přijmout smlouvu pro nedostatečné finanční zabezpečení, již r. 1569 se jezuité přestěhovali do kláštera minoritského, který jim byl poskytnut (na místě dnešního kostela P. Marie Sněžné). Hurtado Pérez přišel do Olomouce z Trnavy, kde působil jako rektor. Předtím byl vicerektorem pražské univerzity. I v Olomouci se projevil jako obratný diplomat, jenž prosazoval přímými i nepřímými cestami zájmy jezuitů. Vynikal pilí, houževnatostí a energií, často až příkrou. Hurtado Pérez převzal iniciativu a organizační stránku stavebního podnikání nových budov univerzity, dnes již bohužel zmizelých.

Význam Olomouce jako náboženského a školského střediska vzrostl zřízením papežského semináře, zvaného *Collegium Nordicum*, r. 1578, což byl seminář pro výchovu katolických misionářů pro severské a východní země: jeho důležitost byla očividná. Podobně jako na jiných místech vtiskovali jezuité svým internacionalismem dlouhou dobu výraznou pečť svého nazírání na stát a národ. Ovšem vzhledem k tomu, že k rysům katolické reformace (protireformace) patřila (alespoň během 16. a v první polovině 17. století) mocenská převaha Španělska, prosazovaly se náboženské metody a názory vypracované právě v této zemi.

Největším přínosem jezuitského školství, které lze charakterizovat jako katolicko-humanistické, bylo zavedení solidních učebních metod i obsahu do výuky sevržené pevným řádem a vynikající kázní. Pracovalo se také s názornými pomůckami vlastní výroby.

Vcelku možno souhlasit s názorem, že ve vrcholném baroku jezuité ovládali školou, kazatelnou a slovesnou tvorbou celý tehdejší náboženský život a vtiskli mu do značné míry svůj ráz. Představovali totiž skupinu příslušníků vědučích, co chtějí, poslušných ve vedení a odhodlaných k různým činům. Proto dosáhli toho, že v náboženském vědomí části obyvatel došlo ke skutečnému, hlubokému a opravdovému vnitřnímu přerodu.

V letech 1600–1607 a 1618–1622 se ujal rektorského úřadu v Olomouci opět Španěl, a to Pedro Ximénez. Po převratu bělohorském se stalo skutečností, že když byli jezuité r. 1618 vyhoštěni českými protestantskými stavy z Čech, utekli se z Prahy, Kladska a Chomutova do Olomouce. Následující rok je ale také stavové moravští odtud vypověděli. Po návratu r. 1621 se jezuité rozrostli a rozšířili v Čechách i na Moravě, např. do Brna, Jihlavy, Znojma, Kroměříže, Uherského Hradiště, Telče, Tuřana a Opavy.

V pobělohorské etapě se uplatňují španělští jezuité v Olomouci spíše jako profesori než jako rektori, např. profesorem scholastiky byl zpovědník kardinála Dietrichsteina Ignacio Rojo (Royo), který patří k nejproslulejším jezuitům olomouckým (1633–1644) a o němž také víme, že byl velmi dobrým učitelem. Dalším připomínaným španělským profesorem byl Melchior Trevino, který působil jednak jako rektor pražské koleje v Klementinu v letech 1595–1601, jednak na dvoře císařském a v domě perněstejském.

Naposledy stačí připomenout velkou výstavbu jezuitských objektů ve městě, plánovanou nejméně od r. 1637. Konečným rozhodnutím schválil dne 24. 10. 1699 španělský generál jezuitů Tirso González výstavbu konviktu Ferdinandova, později Jánošíkových kasáren. Pak byl položen základní kámen ke stavbě škol mezi kostelem jezuitským a k přestavbě starých škol a koleje, pozdějších kasáren Jiřího z Poděbrad. Současně plánovali výstavbu kostela P. Marie Sněžné: ke stavbě přistoupili v letech 1712–1722 a téměř dobudovali seminář sv. Františka Xaverského. Spolu s dalšími stavbami vytvořili tak olomouctí jezuité velkolepý stavební komplex, který dodnes svědčí o velkorysosti Tovaryšstva a je dokladem jeho zásadního vlivu na rozvoj města.

PhDr. P. Štěpánek, FF UP

STUDENTSKÁ RUBRIKA**Historie 2000 – celostátní studentská vědecká konference**

Začátek nového semestru se zdá být vhodným obdobím k bilancování. V něm by neměla být přehlédnuta účast studentů Katedry historie FF UP na šestém ročníku celostátní studentské vědecké konference, jehož hostitelem se ve dnech 5. – 6. 12. 2000 stal Historický ústav Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

Výsledky svého bádání zde představilo celkem dvacet pět studentek a studentů z třinácti historických pracovišť celé republiky. Katedru historie FF UP zastupovala Jana Hradilová (s prací *Anarchie moci. Správní a dozorcí personál tábora pro Němce v Adolfovicích 1945–1946*) a Jan Goll (*Havel z Lemberka. Středověký velmož a jeho role v politice Českého království*), kteří byli nominováni v listopadovém kole katedry.

Časová skladba prezentovaných příspěvků potvrdila tradiční silný zájem nejmladší generace historiků o dějiny 19. a 20. století (11 prací), silící zájem o problematiku raně novověkých dějin (9 prací) a dějiny středověké (5 prací). Všechny příspěvky byly tematicky zakotveny v regionálním či zemském prostoru s většími či menšími přesahy do problematiky obecných dějin. Pozitivně nutno hodnotit fakt, že většina studentských prací vycházela při volbě tématu a pramenné základny a v aplikaci metodologických východisek z moderních historiografických trendů (kulturní historie, dějiny všedního dne, mikrohistorie). Tištěná podoba prací i verbální vystoupení studen-

tů měla vysokou úroveň. Slabší stránkou některých vystoupení byla menší schopnost reagovat účinnou obranou na kritické připomínky. Na obhajobu mladších kolegů nutno říci, že diskuse, která po každé prezentaci bezprostředně následovala, byla lecky tvrdá a některé konfrontační situace předčily standard obvyklých konferenčních jednání.

Porota (olomoucké barvy v ní zastupoval Mgr. Jan Stejskal, Ph.D.) konstatovala vysokou odbornou úroveň všech předložených prací a na základě bodového hodnocení se v tajném hlasování rozhodla ocenit deset nejlepších, které budou zveřejněny ve sborníku. Mezi vybranými pracemi se umístila **studentka Katedry historie FF UP Jana Hradilová**.

U příležitosti českobudějovického setkání byl současně prezentován sborník *Historie'99 (Olomouc 2000)*, vydaný péčí Katedry historie FF UP z předchozího ročníku konference.

Šestý ročník studentské vědecké konference potvrdil stoupající úroveň studentské vědecké činnosti a zájem nejmladší generace historiků profilovat se badatelsky již v průběhu studia. Pozitivním zjištěním pro olomouckou Katedru historie by měla být již tradiční úspěšnost jejich studentek a studentů v celostátní konkurenci. V roce 2001 se studentské klání uskuteční opět v předvánočním čase na Katedře historie PF UJEP v Ústí nad Labem.

Mgr. R. Pavlíčková

Diskuse, názory, ohlasy

Na cestu tisíciletím...

Právě jsem si vzpomněl, že zas přišel nějaký formulář...

Je pátek 26. 1. 2001 půl třetí odpoledne a já jsem se právě vrátil z krátkého výletu na běžkách, které jsou pro mne příjemnou duševní i tělesnou relaxací při psaní odborné knihy. Ale vlastně duševní relaxace to tak úplně nebyla, protože jsem se během cesty rozhodl věnovat pár drahocenných minut napsání svého názoru na nový formulář o docházce (jeho přesný název si teď nevybavuji, ale myslím, že víte, o co jde).

Jsem původně lesník, a za každým zbytečným papírem tak vidím kousek vytěženého lesa. A za zbytečný tento formulář pro tvůrčí pracovníky univerzity vsutku považují. Vyplňovat ho však, nebo ne? Pokud je vyplnění takto předtiskového formuláře dáno zákonem, tak bychom to dělat měli, třeba formálně za deset minut na konci měsíce (alespoň někdo u nás by

měl zákon číst), ale stejně tak bychom měli vyvíjet úsilí, aby se takovéto zbytečnosti na tvůrčích pracovištích nezaváděly, a proto i svým dílem přispívat k tvorbě zákonů dotažených do detailu. Nenarizuje-li však zákon přímo tuto formu, potom bych rád věděl, kdo je na univerzitě placen za vymyšlení těchto zbytečností. Je 14.40 hod. a více minut této věci věnovat nehodlám, ať mě neopustí múza pro psaní knihy. Doufám také, že i další tvůrčí pracovníci středního a mladšího věku neztrácejí s uvedenou záležitostí příliš času a tvůrčího elánu. Nastupuji na druhou směnu. Teď asi vědomě porušuji zákon, protože ten mi jistě káže dělat nějaké přestávky v práci, ale je mi to upřímně jedno, protože v naší práci považují možnost tvůrčí svobody za prioritní.

Doc. S. Bureš,
Katedra zoologie PFF UP

365 myšlenek pro 365 dní

Ze stejnojmenného kalendáře pro rok 2001 autorů F. Mezhioráka, A. Nelešovské a H. Ševčíkové:

Leden – únor 2001

Po 29

Romain Rolland (*1866): *Intelligence myšlenková není ničím bez intelligence srdce.*

Út 30

Josef Palivec (†1975): *Bádník musí být stále ponořen do proudu řeky bytí, dostat se mimo tento proud rovná se básnickově smrti.*

St 31

Vlasta Burian (†1962): *Humor není pro mne odvětvím divadelního umění, nýbrž samotnou podstatou života. Kde je život, je také poezie.*

Čt 1

Werner K. Heisenberg (†1976): *Expert je někdo, kdo zná některé nejhorší chyby, které je možno udělat v jeho oboru, a ví, jak se jim vyhnout.*

Pá 2

Bertrand A. W. Russel (†1970): *Hlupáci jsou sebestíjí a myslící lidé jsou plní pochybností.*

So 3

Johannes Urzidil (*1896): *Vlast, to je vnitřní bohatství. Kdo by ji s sebou nenosil celým světem, nechápe její moc, i kdyby v ní třeba žil po celý život.*

Ne 4

Hospodin mi oplatil podle mé spravedlnosti, odměnil mě podle čistoty mých rukou. (Žalm 18, 21)

Po 5

Bohuš Záhorský (*1906): *V životě by byl tak krásný život, kdyby nebyly ty zkoušky a ta představení.*

Út 6

Domitius Ulpianus (3. st. n. l.): *Lepší je nechat bez trestu provinění viníka než odsoudit nevinného.*

St 7

Vuk S. Karadžić (†1864): *Zač se moudrý stydí, tím se blbec chlubí.*

Čt 8

John Ruskin (*1819): *Knihy jsou lidem tím, čím perutě ptákům.*

Pá 9

Fjodor M. Dostojevskij (†1881): *Láska k bližnímu, přátelství, bratrský soucit je trpícím často potřebnější než všechny léky.*

So 10

Jakub Deml (†1961): *Pornografie je zoufalstvím z nedostupnosti lásky.*

Ne 11

Apoštolové volali: „Zvěstujeme vám, abyste se od marných věcí obrátili k živému Bohu, který učinil nebe, zemi a všechno, co je v nich.“ (Skutky apoštolů 14, 15)

-red-

... A TENTO TÝDEN...

13. ÚNOR

Katedra algebry a geometrie PŘF UP, posluchárna č. 301, Tomkova 40, Olomouc-Hejčín, 13. hod.: Mgr. D. Hort, Ph.D. (PřF UP Olomouc) – *Ternární relace a hypergrupoidy*. Seminář z univerzální algebry a uspořádaných množin.

14. ÚNOR

Teoretické ústavy LF UP, Hněvotínská 3, 16.00 hod.: Současné možnosti artroskopické operativy. Přednáškový večer Ortopedické kliniky LF UP a FN Olomouc. Pořádá Spolek lékařů Olomouc.

15. – 16. ÚNOR

Slovanský dům Olomouc: IV. olomoucké onkologické dny. Symposium. Pořádá Klinika ústní, čelistní a obličejové chirurgie LF UP.

-red-

Děkan Filozofické fakulty UP Olomouc
vypisuje výběrové řízení na

administrativní pracovníci

pro Centrum pro srovnávací kulturní studia

Strukturovaný životopis
v českém jazyce zasílejte
nejpozději do 16. února 2001
na adresu:

Centrum pro srov. kult. studia
Křížkovského 10
771 80 Olomouc

nebo na e-mailovou adresu:
compare@ffw.upol.cz

Požadujeme:

Flexibilitu a vysoké pracovní nasazení
Minimálně středoškolské vzdělání
Základní znalost anglického jazyka
(pozitivní přístup k dalšímu vzdělávání)
Schopnost práce s PC (e-mail, Word, Excel, Internet)
Zkušenosti v oblasti administrativy vítány

Nabízíme:

Práci v mladém kolektivu
Motivující finanční ohodnocení

NÁSTUP MOŽNÝ IHED